

Evaluatie subsidie Steunpunt passend onderwijs

Tussentijdse evaluatie 2021 en 2022

Kelly Beurskens
Annet Jager
Rita Kennis
Britt Visser

Nijmegen, september 2022

Opdrachtgever: Ministerie van OCW
Projectnummer: K2022.043

© 2022 KBA Nijmegen

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, en evenmin in een retrieval systeem worden opgeslagen, zonder de voorafgaande schriftelijke toestemming van KBA Nijmegen.

No part of this book/publication may be reproduced in any form, by print, photoprint, microfilm or any other means without written permission from the publisher.

Inhoudsopgave

1	Inleiding	1
1.1	Onderzoeksvragen en onderzoeksopzet	2
1.2	Respons	4
1.3	Leeswijzer	4
2	Totstandkoming en uitvoering projectplan	5
2.1	Inhoud en totstandkoming projectplan	5
2.2	Uitvoering projectplan	6
2.3	Samenwerking	8
3	Bereik en tevredenheid	9
3.1	Bereik	9
3.2	Tevredenheid	13
4	Doelmatigheid en doeltreffendheid	19
4.1	Positionering	19
4.2	Doelmatigheid en doeltreffendheid	20
4.3	Subsidie	23
5	Samenvattende conclusies	25
	Bijlage 1 – Interviews	31
	Bijlage 2 – Tabellen gebruikersenquête	33

1 Inleiding

In 2014 is de Wet Passend Onderwijs ingevoerd in het po, vo en mbo. Een van de belangrijkste doelen van passend onderwijs is dat alle kinderen en jongeren tot 23 jaar met extra ondersteuningsbehoefte een passende plek in het onderwijs krijgen. Daarbij is het streven dat die plek zo veel mogelijk in het regulier onderwijs is, dat scholen ondersteuning op maat kunnen bieden en dat leerlingen niet meer langdurig thuiszitten. De minister van onderwijs concludeerde, op basis van grootschalig evaluatieonderzoek naar de invoering van passend onderwijs¹, dat het ondersteuningsaanbod op veel plekken beter is geworden, maar dat de doelen voor leerlingen, leraren en ouders nog niet bereikt worden. Daarom is een verbeteraanpak² geformuleerd voor de doorontwikkeling van passend onderwijs.

Het Steunpunt Passend Onderwijs (SPO) is een initiatief van de PO-Raad en de VO-raad en ondersteunt schoolbesturen, scholen en samenwerkingsverbanden (swv'en) in het primair, voortgezet en (voortgezet) speciaal onderwijs bij de vormgeving en de doorontwikkeling van passend onderwijs op school- en op samenwerkingsverbandniveau en bij het nemen van stappen richting inclusiever onderwijs op lange termijn.³ Dit doen zij zowel op landelijk, regionaal en lokaal niveau als op bestuurlijk niveau en op schoolniveau. Voorbeelden van de activiteiten van het SPO zijn het organiseren van netwerkbijeenkomsten, leergemeenschappen, webinars, trainingen of regiogesprekken. Ook worden instrumenten zoals handreikingen gedeeld en is sprake van kennisverspreiding via de website, nieuwsbrief en diverse publicaties. Het SPO heeft daarnaast een helpdesk. OCW verstrekt jaarlijks een projectsubsidie voor het SPO aan de VO-raad.

Om passend onderwijs verder (door) te ontwikkelen, is en blijft volgens de minister de informatie en het advies van het Steunpunt Passend Onderwijs (SPO) aan scholen, besturen en samenwerkingsverbanden nodig. Het belang van goede afstemming met andere partijen, waaronder het netwerk LPO en de sectorraad samenwerkingsverbanden VO, over waarop het SPO inzet, wordt daarbij als belangrijk aandachtspunt benoemd.⁴

Bij het verstrekken van de subsidie voor de kalenderjaren 2021 en 2022 aan het SPO is de intentie uitgesproken om ook na 2022 de subsidie te blijven verstrekken, maar wel in 2022 een tussentijdse evaluatie uit te voeren. De uitkomsten van de evaluatie kunnen worden gebruikt ter verbetering van de activiteiten, werkwijze en organisatie van het SPO. KBA Nijmegen heeft deze tussentijdse evaluatie uitgevoerd. Deze rapportage doet daarvan verslag.

1 Ledoux, G. & Waslander, S., m.m.v. Eimers, T. (2020). Evaluatie passend onderwijs. Eindrapport. Amsterdam: Kohnstamm Instituut | Tilburg: TIAS School for Business and Society, Tilburg University | Nijmegen: KBA Nijmegen

2 Kamerbrief Verbeteraanpak Passend onderwijs, 4 november 2020.

3 Bron: Programmaplan Steunpunt Passend Onderwijs 2021-2024. <https://www.steunpuntpassendonderwijs-povo.nl/>

4 Kamerbrief Verbeteraanpak Passend onderwijs, 4 november 2020.

1.1 Onderzoeksvragen en onderzoeksopzet

Onderzoeksvragen

Het onderzoek heeft als doel om inzicht te verkrijgen in 1) de betrokkenheid van relevante vertegenwoordigers bij de totstandkoming en uitvoering van de activiteiten van het SPO, 2) de toegevoegde waarde van de activiteiten van het SPO voor de eindgebruikers en 3) de doelmatigheid en doeltreffendheid van de subsidie voor het SPO in relatie tot het behalen van de beleidsdoelen passend onderwijs van OCW.

De onderzoeksvragen die in het onderzoek centraal stonden zijn:

1. Worden de relevante vertegenwoordigers binnen het onderwijsveld voldoende betrokken bij de totstandkoming en uitvoering van de activiteiten van het SPO?
 - a. Hoe is het projectplan van het SPO te typeren, welke activiteiten worden er georganiseerd en op welke beleidsdoelen en op welke eigen (SPO-)doelstellingen hebben deze activiteiten betrekking?
 - b. Hoe is het projectplan van het SPO tot stand gekomen en hoe zijn de verschillende wensen en belangen die in het passend onderwijsveld leven daarin meegenomen?
 - c. Hoe en op welke manier worden relevante vertegenwoordigers binnen het onderwijsveld betrokken bij de (vormgeving of uitvoering van) activiteiten van het SPO en in hoeverre is er sprake van afstemming en/of samenwerking?
 - d. Hoe wordt de uitvoering van de activiteiten van het SPO gewaardeerd door relevante vertegenwoordigers binnen het onderwijsveld?
 - e. Welke voordelen en nadelen hebben de werkwijze en organisatie van het SPO bij de PO-Raad en de VO-raad, in relatie tot het doel van de subsidie?
2. Zijn de activiteiten van het SPO van (voldoende) toegevoegde waarde voor de eindgebruikers, in relatie tot de zeven beleidsdoelen passend onderwijs van OCW?

Bereik

- a. Welk percentage van de eindgebruikers is bereikt in de jaren 2021 en 2022 met het programma 2020-2022? Op welke beleidsdoelen hebben deze activiteiten betrekking?
- b. Wat heeft het SPO gedaan om zo veel mogelijk eindgebruikers te bereiken voor activiteiten over de verschillende beleidsdoelen? Welke mogelijkheden tot verbetering zijn er?

Tevredenheid

- c. Hoe beoordelen de eindgebruikers de activiteiten en werkwijze van het SPO?
 - d. In hoeverre leidt het betrekken van de vertegenwoordigers (zie vraag 1) ook tot tevredenheid bij de eindgebruikers?
3. In hoeverre draagt de subsidie voor het SPO bij aan het behalen van de beleidsdoelen van OCW?
 - a. Hoe verhouden tussen kosten (subsidie aan het SPO) en prestaties (opbrengsten en effecten van het SPO) zich?
 - b. Welke factoren dragen bij aan de doelmatigheid en doeltreffendheid van SPO? Welke factoren belemmeren de doelmatigheid en doeltreffendheid van het SPO?
 - c. Hoe kan de doelmatigheid en doeltreffendheid worden verhoogd?
 - d. Wat zijn de voor- en nadelen van de huidige manier waarop het SPO wordt gesubsidieerd (jaarlijkse projectsubsidie)? Zijn er (betere) alternatieve manieren van financiering van het SPO, zoals een programmasubsidie?

Onderzoeksopzet

Voor het beantwoorden van de onderzoeksvragen is er gebruik gemaakt van een opzet met zowel kwalitatieve als kwantitatieve methoden. De opzet bestond uit verschillende onderdelen:

- Bestaande documentatie – van het ministerie van OCW en SPO is geanalyseerd en daarnaast zijn evaluaties die door het SPO zelf zijn uitgevoerd bestudeerd. De analyse van bestaande documentatie is primair bedoeld voor de beantwoording van onderzoeksvraag 1 (m.n. 1a en 1d) en 2 (m.n. 2a en 2c)
- Er zijn diepte-interviews gevoerd met vertegenwoordigers van twaalf organisaties: met betrokkenen binnen het SPO, met vertegenwoordigers van relevante organisaties binnen het onderwijsveld en met PO-Raad en VO-raad. Daartoe heeft OCW een lijst met organisaties en contactpersonen aan de onderzoekers geleverd.⁵

Het doel van de gesprekken was om de informatie uit het programmaplan en de gebruiksevaluaties verder 'in te kleuren', te verdiepen en aan te vullen. De gesprekken boden ook de mogelijkheid om de verschillende perspectieven van betrokkenen aan bod te laten komen. In de gesprekken kwamen deels dezelfde thema's aan de orde (afhankelijk van de organisatie en respondent). In bijlage 1 is een overzicht gegeven van de thema's die in de interviews centraal stonden. De interviews hadden tot doel om een antwoord te kunnen geven op onderzoeksvraag 1, 2 (m.n. 2a, 2b en 2d) en 3.

- Er zijn twee enquêtes uitgezet onder eindgebruikers, met het doel om het bereik en de toegevoegde waarde van de activiteiten van het SPO (verder) in kaart te brengen.
 - 1) Er is een zogenaamde 'flitsenquête' uitgezet onder alle potentiële eindgebruikers, d.w.z. schoolbesturen po, vo en (voortgezet) speciaal onderwijs, schoolleiders, leraren en medewerkers van samenwerkingsverbanden po en vo.

Deze enquête had als doel om een algemeen beeld te krijgen van de bekendheid van het SPO bij (alle) potentiële eindgebruikers, de deelname aan activiteiten van het SPO en het gebruik van door het SPO ontwikkelde instrumenten. Om de belastbaarheid van respondenten zoveel mogelijk te beperken is gekozen voor een beperkt aantal vragen (negen vragen) die snel in te vullen waren. Dat zou de respons ten goede moeten komen.
 - 2) Gelijktijdig met de flitsenquête is een enquête uitgezet onder door het SPO bereikte eindgebruikers, d.w.z. degenen die daadwerkelijk deel hebben genomen aan activiteiten van het SPO of gebruik hebben gemaakt van instrumenten van het SPO. De enquête bestond uit een twintigtal vragen gericht op de tevredenheid van gebruikers wat betreft inhoud, organisatie en nut van activiteiten en instrumenten, de opbrengsten van de activiteiten en verbeterpunten.

Het doel van de enquêtes was om antwoord te geven op onderzoeksvraag 2 (2a, 2c, 2d) en onderzoeksvraag 3b en 3c.

⁵ Een overzicht van de geïnterviewden is te vinden in bijlage 1.

1.2 Respons

Zoals gezegd zijn twee enquêtes uitgezet. Om een zo groot mogelijk bereik in het onderwijsveld te genereren, is de link naar de flitsenquête is in de periode eind juni en begin juli 2022⁶ via de nieuwsbrieven van de PO-Raad, VO-raad, het Netwerk LPO en de Sectorraad swv'en vo gedeeld met potentiële eindgebruikers van het SPO. Gezien de omvang van deze populatie is de respons op deze enquête met 73 ingevulde enquêtes erg klein. De timing van de flitsenquête, vlak voor de start van de zomervakantie, lijkt een verklaring voor de lage respons. In overleg met de opdrachtgever is besloten om geen analyses uit te voeren op deze dataset. Om toch de onderzoeksvragen over de bekendheid en het bereik van het SPO zo goed mogelijk te kunnen beantwoorden, is de respondenten van de diepte-interviews gevraagd hierop te reflecteren.

De gebruikersenquête is eind juni 2022 door het SPO verspreid aan personen die in 2021 of 2022 hebben deelgenomen aan een activiteit van het SPO, en is verspreid via de nieuwsbrief (circa 2.800 personen), het LinkedIn-kanaal van het SPO (circa 1.200 personen) en de SPO community regulier en speciaal onderwijs (circa 230 leden). Ook konden mensen via de flitsenquête terecht komen bij de gebruikersenquête, als zij aangaven aan een activiteit van het SPO te hebben deelgenomen. In totaal hebben 241 respondenten de gebruikersenquête ingevuld, van wie 181 de enquête volledig hebben ingevuld. Omdat niet duidelijk is hoeveel personen in 2021 en 2022 exact gebruik hebben gemaakt van de instrumenten van het SPO of hebben deelgenomen aan één van de door het SPO georganiseerde activiteiten⁷, is het precieze responspercentage op de enquête niet goed in te schatten. Uitgaande van de verspreiding van de nieuwsbrief van het SPO in het onderwijsveld onder ongeveer 2.800 personen⁸ gaat het om een respons van circa acht procent.⁹ Deze respons is voldoende groot om indicatieve uitspraken mee te doen.¹⁰

1.3 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 schetsen we een beeld van de totstandkoming en uitvoering van het projectplan en hoe de relevante organisaties binnen het onderwijsveld hierbij betrokken worden. Vervolgens wordt in hoofdstuk 3 dieper ingegaan op het bereik en de tevredenheid van eindgebruikers van het SPO. In hoofdstuk 4 worden de doelmatigheid en doeltreffendheid van het SPO besproken. We sluiten in hoofdstuk 5 af met de belangrijkste conclusies.

6 De precieze datum verschilde per organisatie en hing af van de datum waarop de nieuwsbrief werd verspreid.

7 Voor beide jaren gaat het volgens SPO in totaal om 4.537 deelnemers aan bijeenkomsten, waarbij personen aan meerdere bijeenkomsten hebben kunnen deelnemen. Het aantal *unieke* personen dat aan minimaal één activiteit heeft deelgenomen is niet vast te stellen. Ook zal een deel van de deelnemers waarschijnlijk de nieuwsbrief ontvangen of via de community regulier en speciaal onderwijs zijn bereikt.

8 We gaan ervan uit dat deelnemers van activiteiten ook geabonneerd zullen zijn op de nieuwsbrief. De nieuwsbrief is dan de meest geschikte maat, zonder dubbelstellingen, om de respons mee in te schatten.

9 Omdat niet alle respondenten de volledige gebruikersenquête hebben ingevuld, verschilt de respons per vraag.

10 Uitgaande van een populatie van circa 2.800 personen, is een respons van circa 330 nodig om betrouwbare (95% betrouwbaarheid; foutenmarge van 5%) uitspraken te kunnen doen. Deze respons is niet behaald. De respons geeft echter wel een indicatief beeld.

2 Totstandkoming en uitvoering projectplan

In dit hoofdstuk schetsen we een beeld van de inhoud en totstandkoming van het projectplan van het SPO. Daaropvolgend kijken we naar of en hoe de wensen en belangen van de vertegenwoordigers van het onderwijsveld in het projectplan worden meegenomen. In de derde paragraaf komt de uitvoering van het projectplan aan bod. Tot slot wordt er ingegaan op de samenwerking met betrokken partijen bij de vormgeving en uitvoering van activiteiten.

2.1 Inhoud en totstandkoming projectplan

Inhoud projectplan

Het SPO stelt jaarlijks een projectplan op, waarin (onder andere) wordt beschreven wat de strategische doelstellingen, centrale thema's, werkkader en instrumentarium voor dat jaar zijn. In het projectplan 2022 is daarnaast voor elk thema een activiteitenplan opgesteld.

In het projectplan van 2022 zijn de centrale thema's gelijk gebleven aan het voorgaande jaar:

1. Passend onderwijs in de school en in de klas
2. Intensieve samenwerking regulier- en speciaal onderwijs
3. Bestuurlijke samenwerking en samenwerkingsverbanden
4. (School)aanwezigheid en preventie van thuiszitten

Naast deze thema's is communicatie (via o.a. website, nieuwsbrief, artikelen) en een helpdesk voor praktijkvraagstukken een apart thema waar het SPO expliciet op inzet.

Binnen de thema's worden activiteiten georganiseerd op het gebied van kennisdeling, kennisontwikkeling, innovatie en kwaliteitsstimulering en treedt het SPO op als kennispartner waarbij er structureel overleg plaatsvindt met andere organisaties over strategische keuzes.

De activiteiten en instrumenten zijn divers van aard. In grote lijnen is in het aanbod van het SPO een onderscheid te maken in:

1. netwerkbijeenkomsten / leergemeenschappen
2. webinars of andere (fysieke) themabijeenkomsten
3. trainingen, intervisie of regiogesprekken ten behoeve van stimulering kwaliteit en impulsen passend onderwijs
4. instrumenten (bv. handreikingen, zelfevaluatiescan)
5. informatiedeling of kennisverspreiding via website, nieuwsbrief, publicaties, etc.
6. helpdesk
7. zelforganiserende kennisdelingsmomenten (bv. via forum SPO).

In het programmaplan 2021-2024 van het SPO zijn de thema's, rollen en (type) activiteiten uitgewerkt in een jaarplan, waarin per thema-rol combinatie een overzicht van activiteiten is weergegeven die dat jaar worden georganiseerd.

Totstandkoming projectplan

Het SPO geeft aan dat het opstellen van het projectplan (jaarplan) in verschillende stappen gebeurt. Allereerst wordt er met een klankbordgroep gesproken over missie, visie, doelstellingen, thema's en wat er binnen de thema's moet gebeuren. De klankbordgroep bestaat uit circa 24 personen afkomstig uit het po, vo en gespecialiseerd onderwijs, zowel werkzaam in de

schoolleiding van een school, de ondersteuningsstructuur van een school of werkzaam binnen een samenwerkingsverband po of vo. Wanneer het plan gemaakt is wordt er per onderwerp/thema gekeken welke organisaties hierbij betrokken zouden kunnen en moeten worden. Per onderwerp ontstaat er zo een groep, die input levert over de invulling van de activiteiten. Daarna volgen er gesprekken met vertegenwoordigers van het onderwijsveld en andere belanghebbende organisaties (bv. NJi, JongPIT en Ouders & Onderwijs). Er wordt dan met hen gesproken over de inhoud van het projectplan, het activiteitenplan en er wordt gekeken wat er samen georganiseerd kan worden. Tevens wordt er gesproken met de PO- en VO-raad o.a. om te voorkomen dat er dubbel aanbod is en om te kijken wat er samen georganiseerd kan worden. Bij de totstandkoming van het projectplan is meermaals overleg met het ministerie van OCW.

SPO geeft aan dat er onlangs nieuwe afspraken zijn gemaakt, omdat er bij enkele partijen behoefte is aan een directeurenoverleg ten behoeve van formele inspraak in de ontwikkeling van het projectplan.

Het proces richting een nieuw projectplan is tijdrovend en vindt in een relatief korte en drukke periode plaats (tussen september en kerst). Het betrekken van de verschillende partijen kost veel tijd, maar dat is volgens het SPO noodzakelijk om passend onderwijs goed te laten landen op alle plekken. Tegelijkertijd dient in deze tijd de accordering van het projectplan door het ministerie van OCW nog plaats te vinden.

Alle vertegenwoordigers uit het onderwijsveld die zijn gesproken voor dit onderzoek, zijn in principe op dezelfde manier uitgenodigd om betrokken te zijn bij de totstandkoming van het jaarplan van 2022. Zij kunnen het projectplan inzien, feedback geven en in gesprek gaan. De tevredenheid van vertegenwoordigers over deze mate van betrokkenheid wisselt sterk. Vijf van de negen organisaties uit het onderwijsveld waarmee is gesproken, zijn tevreden over de mate waarin zij in deze fase betrokken worden. Zij geven aan het voldoende te vinden om feedback te geven op het concept-projectplan, zijn positief over de manier waarop hun wensen en belangen worden meegenomen en de afspraken over samenwerking bij activiteiten. Vier partijen zijn (iets) minder tevreden over de manier waarop zij betrokken worden. Hun belangrijkste aandachtspunt is dat zij graag meer aan de voorkant in het proces betrokken zouden willen zijn en nadrukkelijker zouden willen meedenken planvorming.

2.2 Uitvoering projectplan

Over het algemeen lukt het volgens het SPO goed om uitvoering te geven aan het projectplan, maar er is zeker impact van corona geweest, met name wat het SPO voor de scholen kon betekenen.¹¹ De meeste activiteiten worden uitgevoerd zoals gepland of er zijn alternatieve activiteiten ontwikkeld. Soms zijn of worden zaken vertraagd of versneld door de actualiteit, dan worden keuzes gemaakt. Ook de gesproken vertegenwoordigers van de organisaties zijn overwegend positief over de uitvoering. Zij geven aan dat de uitvoering op zich goed loopt en dat het projectplan een duidelijke leidraad is. Op onderdelen of bij specifieke activiteiten, zoals bij de lage opkomst van een van de ontwikkelgroepen, loopt de uitvoering soms minder dan gehoopt. In dat geval wordt dit volgens de gesproken vertegenwoordigers goed door het SPO opgepakt en onderzocht.

¹¹ Bron: tussenrapportage Steunpunt Passend Onderwijs: jaar 2021.

Het SPO zelf geeft aan een spanningsveld te ervaren tussen de vraag van het werkveld en de prioriteiten van het ministerie van OCW bij de uitvoering van het projectplan. Het SPO is in sommige gevallen afhankelijk van de (inhoudelijke) input van het ministerie. Wanneer het ministerie op dat moment andere prioriteiten heeft kan dit blijven liggen. Hierdoor kan het langer duren voordat de informatie bij het werkveld terecht komt. Dit speelde bijvoorbeeld bij het thema maatwerk. OCW is in kaart aan het brengen wat er kan en mag op het gebied van maatwerk. De input van het ministerie is hierbij nodig om ervoor te zorgen dat de informatie juist is. Door andere prioriteiten stagneert de input van OCW voor het SPO op dit thema.

Invloed van corona

Corona heeft ook voor het SPO impact gehad. Vertegenwoordigers geven aan dat er aanpassingen zijn gedaan om activiteiten door te laten gaan, maar dat er geen grote vertragingen of problemen zijn ontstaan. Wel zijn er zaken blijven liggen, omdat uitvoering niet mogelijk was of omdat vanwege corona de prioriteit was verschoven (dit speelde bij bijvoorbeeld sterk bij de scholen; de prioriteit lag daar op het draaiend houden van het onderwijs). De verschuiving van fysieke bijeenkomsten naar digitale en hybride bijeenkomsten heeft een positief effect gehad op het landelijk bereik volgens de geïnterviewden. Ook eindgebruikers geven in de enquête aan dat zij het prettig vinden om de bijeenkomsten online te kunnen volgen of terug te kijken. Naast invloed op de uitvoering van het projectplan, heeft corona ook effect gehad op de inhoud. Het SPO had tijdens de coronaperiode ook een faciliterende rol rondom informatievoorziening aangaande effecten van corona en passend onderwijs. Zo was het SPO betrokken in een bredere landelijke werkgroep om te informeren rondom corona effecten.

Route richting inclusiever onderwijs

De centrale opdracht voor het SPO is in het programmaplan 2021-2024 aangescherpt. Naast het ondersteunen bij het versterken van de randvoorwaarden voor passend onderwijs in de school is ook het ondersteunen bij de te nemen stappen richting inclusiever onderwijs op de lange termijn aan de centrale opdracht toegevoegd. Om zicht te krijgen op de voortgang in de uitvoering op dit thema is er in de diepte-interviews nader naar gevraagd.

Dit thema kwam in 2020 en 2021 al terug binnen verschillende activiteiten van het SPO. In 2022 is deze lijn doorgetrokken. Dit wordt gedaan door actief samenwerking te zoeken (o.a. met NJi, LBBO, BiOND) en de informatie over inclusiever onderwijs prominenter te plaatsen op de website. De meeste vertegenwoordigers van de geïnterviewde organisaties zien hier nog weinig concrete opbrengsten. Wel zijn zij van mening dat er binnen dit thema een rol weggelegd is voor het SPO. Er spelen echter nog veel vragen bij de vertegenwoordigers over hoe die rol er uit moet zien, wie daarbij betrokken moeten worden en wanneer dit moet gebeuren. Daarbij wordt aangegeven dat de (volgens hun) afwachtende houding van het SPO wordt ingegeven door uitblijven van besluitvorming door het ministerie van OCW en het uitblijven van agendering bij de PO-Raad en VO-raad ten aanzien de route naar inclusiever onderwijs. Bovendien hangt het samen met de positie van het SPO – als reactief orgaan en informatievraagbaak.

2.3 Samenwerking

De samenwerking bij de vormgeving en de uitvoering van de activiteiten vindt plaats met veel verschillende partijen. Welke (samenstelling van) partijen dit zijn, verschilt per onderwerp en activiteit en hangt onder meer af van de thema's die voor de betreffende organisaties relevant zijn. De intensiviteit van de samenwerking, afstemming en rolverdeling verschilt ook per partij en onderwerp. Vaak heeft de partij met de meeste expertise een meer trekkende rol, maar dit is ook afhankelijk van de middelen en behoeften die de verschillende organisaties hebben. Als het SPO de trekker is dan blijft het zwaartepunt van de organisatie ook bij het SPO. Het is soms zoeken naar de rol van SPO en de samenwerkende partijen over wie wat doet en welke tijdsinvestering er verwacht kan worden. Afspraken hierover worden als een randvoorwaarde voor goede samenwerking gezien en het is belangrijk om hier tijdens het gehele proces over te blijven spreken. Bijna alle vertegenwoordigers van het onderwijsveld die zijn gesproken werken samen met SPO, zowel in het organiseren van activiteiten, als in verschillende overleggen waarin zij samen aansluiten en in werkgroepen. Samenwerkingen ontstaan veelal naar aanleiding van (de gesprekken over) het projectplan. Er wordt dan gekeken naar waar overlap zit en wat gezamenlijk opgepakt kan worden. Ook worden er op initiatief van zowel het SPO als de betrokken organisaties activiteiten samen opgepakt.

De sectorraad GO en de sectorraad Praktijkonderwijs werken niet samen met het SPO bij de uitvoering van activiteiten. Voor de sectorraad GO lijkt daarin in ieder geval de visie van de sectorraad GO op de positionering en financiering van het SPO en de mate van en manier waarop de sectorraad GO betrokken wordt door het SPO mee te spelen. Het lukt (nog) niet goed om gezamenlijkheid te vinden in ieders agenda en plannen. Bij de sectorraad Praktijkonderwijs lijkt er sprake van een bepaalde mate van terughoudendheid om betrokken te zijn of worden.

De partijen met wie wordt samengewerkt oordelen daar positief over. De lijnen zijn kort, de communicatie verloopt goed en er wordt veel uitgewisseld. Vertegenwoordigers geven aan dat zij zich gehoord voelen en er de vrijheid is om vragen te stellen en feedback te geven. Ook wordt er genoemd dat men door het gezamenlijke doel elkaar in positieve zin versterkt. Positief is verder dat vertegenwoordigers het gevoel hebben dat ze serieus worden genomen en een gelijkwaardige partner zijn. De faciliterende en ondersteunende rol van SPO wordt gewaardeerd. Een van de kleinere partijen geeft aan dat zij ontzorgt wordt in de taakverdeling en wanneer er geen mogelijkheid is om samen te werken worden haar belangen alsnog meegenomen door het SPO. Aandachtspunt in de samenwerking is dat andere partijen geen financiering krijgen vanuit OCW en daarmee beperkt zijn in hun inzet. Over de financiële en personele draaglast worden volgens de gesproken betrokkenen wel goede afspraken gemaakt. Er is inmiddels vanuit het SPO een vergoedingsregeling afgesproken om de achterban van partijen in activiteiten te versterken. In de samenwerking tussen SPO en de sectorraad samenwerkingsverbanden vo wordt gesproken over een verdere ontwikkeling in de samenwerking wat betreft meer kennis- en netwerkontwikkeling.

Het SPO werkt ook samen met de PO-Raad en VO-raad. De VO-raad denkt vooral op de achtergrond mee over activiteiten, thematiek en beleidsmatige ontwikkelingen. Het opzetten en uitvoeren van activiteiten gebeurt volledig door de projectmedewerkers van SPO. Bij de PO-Raad worden de plannen alleen in een ver stadium aan de PO-Raad voorgelegd. Hierover is men tevreden.

3 Bereik en tevredenheid

Dit hoofdstuk richt zich op de toegevoegde waarde en het bereik van de activiteiten van het SPO. In de eerste paragraaf wordt nader ingegaan op het bereik van de activiteiten en instrumenten. Wie worden er bereikt, wie worden er (nog) niet bereikt en wat kan er gedaan worden om het bereik te vergroten? In de tweede paragraaf kijken we naar de tevredenheid van de geïnterviewde organisaties en eindgebruikers over de verschillende activiteiten en instrumenten van het SPO.

3.1 Bereik

Zoals in de inleiding al is benoemd, is het vanwege de lage respons op de 'flitsenquête' niet mogelijk om een (betrouwbaar) cijfermatig beeld te schetsen van het bereik van het SPO. Wel kunnen we op basis van de gevoerde gesprekken een kwalitatief beeld schetsen. Dit wordt waar mogelijk aangevuld met informatie uit de evaluaties die het SPO zelf heeft verricht en de analyse van de gebruikersenquête.

Het SPO richt zich op de volgende doelgroepen eindgebruikers:

- a. Leidinggevenden en medewerkers van samenwerkingsverbanden
- b. Schoolbesturen
- c. Professionals in de school: schoolleiders, betrokkenen uit de ondersteuningsteams en leraren

Wie de doelgroep is en wie er daadwerkelijk bereikt worden verschilt per activiteit en instrument van het SPO. Volgens het SPO zelf zijn de doelgroepen 'die het meest aan tafel zitten' de samenwerkingsverbanden, en daarnaast ook begeleiders passend onderwijs op po en vo-niveau (ondersteuningscoördinatoren/zorgcoördinatoren, intern begeleiders).¹² Het SPO geeft aan dat binnen scholen vaak maar een beperkte groep mensen zich actief bezighoudt met passend onderwijs, primair de ondersteuningscoördinatoren en intern begeleiders. Het betreft de professionals die primair betrokken zijn met de extra ondersteuning van kinderen met een ondersteuningsbehoefte. Deze afspiegeling is goed terug te zien in mensen die deelnemen aan activiteiten en die de helpdesk weten te vinden. Uit documentatie van het SPO komt naar voren dat er in 2021 510 vragen binnenkwamen bij de helpdesk, in het jaar daarvoor waren dat er 490. Deze vragen zijn voor een groot deel (64%) afkomstig van leidinggevenden en medewerkers van samenwerkingsverbanden. Zestien procent van de vragen is afkomstig van een school en zeven procent van een schoolbestuur.¹³ Verder komen er vragen binnen vanuit gemeenten, ouders en overige organisaties (totaal 13%).

Met de nieuwsbrief en via het LinkedIn-kanaal wordt volgens het SPO een bredere doelgroep bereikt. De nieuwsbrief heeft circa 1.200 abonnees en in juni 2022 werd de LinkedIn-pagina door 1.950 mensen bezocht. Dat aantal is volgens het SPO stijgende.

¹² Het aantal deelnemers aan activiteiten of gebruik van instrumenten van het SPO is niet altijd geregistreerd in de door het SPO aangeleverde gebruikersevaluaties. In de jaren 2021 en 2022 waren er respectievelijk 2571 en 1966 deelnemers aan bijeenkomsten (in totaal dus 4.537). De conferentie passend onderwijs in de school kende 339 deelnemers en aan de intervisietrajecten voor leidinggevende van samenwerkingsverbanden deden 27 deelnemers mee.

¹³ Bron: evaluaties SPO

Samenwerkingsverbanden

Zowel het SPO als betrokken vertegenwoordigers geven aan dat de samenwerkingsverbanden goed bereikt worden. Dat beeld wordt ondersteund door de analyse van de gebruikersenquête: een groot deel van de deelnemers (50%) is werkzaam bij een samenwerkingsverband. Ook uit de analyse van de gegevens over de helpdesk komt naar voren dat samenwerkingsverbanden het SPO goed weten te vinden. In 2021 werd er door 33 verschillende samenwerkingsverbanden po ten minste één vraag gesteld (in totaal 108 vragen), dat is 43 procent van alle swv'en po. Voor de samenwerkingsverbanden van het voortgezet onderwijs ligt dit percentage met 75 procent nog hoger – 52 swv'en vo stelden in 2021 ten minste één vraag aan het SPO (totaal 206 vragen). Uit de interviews blijkt dat een mogelijke verklaring voor dit verschil kan zijn dat de sectorraad samenwerkingsverbanden VO en het Netwerk LPO zich verschillend verhouden tot de raden en het SPO. De sectorraad samenwerkingsverbanden VO is wel aangesloten bij de VO-raad, het Netwerk LPO is een vereniging en een zelfstandig orgaan. Via de website van het Netwerk LPO is het voor leden mogelijk om vragen te stellen, bij de sectorraad samenwerkingsverbanden vo kan dat niet.

Het SPO heeft de wens om de nog niet bereikte samenwerkingsverbanden nog beter te bereiken. Hierop wordt ingezet door bij de regiogesprekken de samenwerkingsverbanden aan te schrijven waar het SPO nog weinig contact mee heeft. In deze gesprekken gaat het met name over de mate waarin het samenwerkingsverband op de hoogte is van het SPO en op welke manier ze het SPO zouden kunnen benutten.

Schoolbesturen

Het bereik van het SPO onder de schoolbesturen po en vo is niet goed vast te stellen. De respons van schoolbestuurders op de gebruikersenquête is minimaal. Tegelijkertijd komt uit de interviews en uit de documentatie van het SPO naar voren dat de helpdesk van het SPO wel vragen vanuit schoolbesturen krijgt. Circa zeven procent van alle vragen die in 2021 bij de helpdesk werden gesteld is afkomstig van een schoolbestuur po of vo. Geïnterviewden van de samenwerkingsverbanden hebben vanuit hun eigen regio wel het idee dat er contact is tussen de schoolbesturen en het SPO, maar kunnen dat voor andere regio's niet inschatten. De vraag is in hoeverre schoolbesturen het SPO als eerste 'aanspreekpunt' zien bij vraagstukken. Omdat de samenwerkingsverbanden de organisaties zijn waarin de schoolbesturen samenwerken op het gebied van passend onderwijs, is het bereik van het SPO onder schoolbesturen niet alleen afhankelijk van directe rechtstreekse contacten. Ook het bereik van en samenwerking van het SPO met de samenwerkingsverbanden speelt hierbij (indirect) een rol. De redenering daarbij is dat als een samenwerkingsverband met behulp van de activiteiten of instrumenten van het SPO wordt ondersteund, dit kan doorwerken richting de individuele schoolbesturen. Het bereik onder de samenwerkingsverbanden is zoals hiervoor benoemd groot.

Professionals in de school: ondersteuningscoördinatoren

Naast samenwerkingsverbanden worden ook de ondersteuningscoördinatoren volgens het SPO en de geïnterviewde vertegenwoordigers van de organisaties goed bereikt. Zoals eerder genoemd is er – volgens het SPO – binnen scholen vaak een beperkte groep mensen die zich bezighoudt met passend onderwijs. Vanuit het idee dat deze groep professionals een belangrijke spil vormt in het verkrijgen van meer draagvlak voor passend onderwijs in de eigen school, wordt het door SPO belangrijk gevonden om deze groep te bereiken. Om die reden is het SPO zich steeds meer gaan richten op ondersteuningscoördinatoren, leerlingbegeleiders en intern

begeleiders. De samenwerking met organisaties als LBBO en BiOND heeft dat bereik versterkt. Het LBBO heeft het idee dat het bereik in hun achterban goed is. Decanen worden volgens hen daarentegen nog minder goed bereikt.

Professionals in de school: leraren

In het gesprek met het SPO komt naar voren dat hoe meer lesgevende taken eindgebruikers hebben, hoe moeilijker zij te bereiken zijn. We zien hiervoor bevestiging in de analyse van de gebruikersenquête, waar vrijwel geen respondenten (N = 1) lesgeven als primaire functie heeft.¹⁴¹⁵ Ook de gesproken vertegenwoordigers van de organisaties hebben het idee dat leraren slecht bereikt worden. Oorzaken die genoemd worden zijn een gebrek aan tijd, onbekendheid met het SPO, timing van de activiteiten (tijdens lessen), het hebben van andere prioriteiten en dat het aanbod van SPO niet in alle gevallen gericht is op of geschikt is voor deze doelgroep. Corona, het lerarentekort en de hoge werkdruk lijken dit te versterken.

Men vindt het belangrijk dat leraren worden bereikt. Een van de respondenten geeft aan dat wanneer leraren goed op de hoogte zijn van welke handvatten en mogelijke oplossingen er zijn, problemen rondom passend onderwijs makkelijker kunnen worden opgelost. De gesproken vertegenwoordigers van de organisaties verschillen wel van mening over de vraag of het SPO hier een *directe* rol in moet hebben. Diegenen die (wel) een rol voor het SPO zien, geven aan dat er apart laagdrempelig aanbod voor leraren zou moeten komen om hen beter te bereiken. De activiteiten die het SPO momenteel organiseert zijn niet in alle gevallen geschikt voor leraren. Over het deel dat wel geschikt is zou meer actieve communicatie moeten zijn naar leraren toe. Een ander deel van de respondenten vraagt zich af in hoeverre het nodig is om deze doelgroep direct te bereiken. Zij hebben het idee dat leraren al druk genoeg zijn en zien het als de taak van anderen in de school om op de hoogte te zijn van de ontwikkelingen rondom passend onderwijs en de relevante informatie door te geven aan leraren. Om leraren beter te bereiken zou volgens deze respondenten het contact dus vooral meer en beter via schoolbesturen, scholen en samenwerkingsverbanden moeten lopen.

Speciaal onderwijs en praktijkonderwijs

Naast leraren wordt genoemd dat de eindgebruikers in het speciaal onderwijs en het praktijkonderwijs nog te weinig worden bereikt. Zij zijn onbekend met het SPO en worden volgens respondenten niet actief benaderd. Volgens de geïnterviewden namens het gespecialiseerd onderwijs lijkt hierbij mee te spelen dat de Sectorraad GO zelf ook een actieve helpdesk/steunpunt heeft. Ook de Sectorraad praktijkonderwijs heeft een eigen helpdesk. Die zijn bij de leden wel bekend. Tevens speelt mee dat aandacht voor het gespecialiseerd onderwijs en het praktijkonderwijs vanuit het SPO – en binnen passend onderwijs in het algemeen – door deze partijen (Sectorraad GO en Sectorraad praktijkonderwijs) als te klein wordt ervaren.

Ouders en leerlingen

Zowel ouders als leerlingen vormen geen primaire doelgroep van het SPO. Toch maken zij soms wel gebruik van instrumenten en activiteiten van het SPO. Twee procent van alle vragen bij de helpdesk komt van ouders, zij worden te woord gestaan en vaak worden zij doorverwezen naar

14 Respondenten konden meerdere functies aangeven. 16 respondenten vulden meer dan één functie in, vanwege praktische aspecten is dit gereduceerd naar de meest relevante/primaire functie. Voorbeeld: respondent is zowel decaan als docent, primaire functie is decaan.

15 Mogelijk speelt ook het moment van afname – vlak voor de start van de zomervakantie – een rol voor de kleine respons onder leraren. Tegelijkertijd speelde dit ook voor de andere gebruikersgroepen een rol.

Ouders & Onderwijs. Ouders kunnen daar terecht voor algemene vragen over (onder meer) passend onderwijs. Daarnaast nemen ouders soms deel aan activiteiten van het SPO. Hier staat het SPO voor open. Wel wordt door enkele respondenten aangegeven dat ouders momenteel geen goede helpdesk of steunpunt hebben en dat daar wel aandacht voor zou moeten zijn, bijvoorbeeld door meer samenwerking tussen de organisaties of partijen die ouders ondersteunen en duidelijke regie. Er wordt o.a. verwezen naar de onderwijsconsulenten en naar de oudersteunpunten die bij de samenwerkingsverbanden zullen komen.

Ook leerlingen komen soms uit bij de helpdesk van het SPO. Zij worden vaak doorverwezen naar JongPIT, dit verloopt goed. Soms is de informatie op de website van het SPO ook voor leerlingen relevant. Omdat de schrijfstijl niet gericht is op de doelgroep ondersteunt JongPIT hierbij. Een wens vanuit JongPIT is een zogenaamde 'driehoeksverwijzing' tussen het SPO, Ouders & Onderwijs en JongPIT. Zo worden zoals gezegd ouders als zij aankloppen bij het SPO vaak doorverwezen naar Ouders & Onderwijs, maar onder deze oudervraag zit ook een leerling. Het SPO zou ouders erop kunnen wijzen dat hun kind ook terecht kan bij JongPIT. Dit zou een ideale samenwerking zijn.

Naast ouders en leerlingen is ook het middelbaar beroepsonderwijs (mbo) geen primaire doelgroep voor het SPO. Toch blijkt uit de gebruikersenquête dat ook mensen werkzaam in het mbo gebruik maken van de activiteiten, instrumenten en informatie van het SPO. Circa zeven procent van de respondenten is afkomstig uit het mbo. Een aantal respondenten heeft behoefte aan meer aandacht voor het thema passend onderwijs in het mbo (invulling daarvan, doorstroom vo-mbo, overlegmogelijkheden).

Vergroten bereik

Het SPO zet verschillende middelen in om het bereik te vergroten. Geïnterviewden hebben het idee dat het SPO veel doet op dit gebied. Een aantal van de genoemde middelen zijn:

- Gebruik van verschillende communicatiemiddelen: o.a. filmpjes, folders, mails;
- Communicatie via de nieuwsbrieven van de PO-Raad en VO-raad, sectorraad samenwerkingsverbanden vo en het Netwerk LPO;
- Heldere concrete website met goede voorbeelden;
- De webinars zijn goed toegankelijk;
- Per activiteit/instrument wordt nagedacht over de doelgroep, welke vorm het beste bij de doelgroep past en hoe deze doelgroep het beste kan worden bereikt;
- De scan passend onderwijs die het SPO heeft ontwikkeld wordt door sommige samenwerkingsverbanden onder alle scholen uitgezet om het gesprek over passend onderwijs te voeren.

Ook bepaalde activiteiten dragen (indirect) bij aan het vergroten van het bereik. Respondenten hebben het idee dat het jaarlijks congres, webinars en digitale bijeenkomsten een positief effect hebben op het bereik van het SPO.

In het kader van netwerksturing ligt er volgens een van de respondenten ook een taak bij de samenwerkingsverbanden om goede informatie door te sturen. Dit kan bijvoorbeeld middels een doorverwijzing naar de website van het SPO op de eigen website te zetten.

Een belangrijke randvoorwaarde bij alle ingezette middelen is dat de informatie die beschikbaar is actueel blijft. Anders verliest het SPO zijn waarde. Het is volgens respondenten daarnaast belangrijk om realistisch te blijven. Het is niet mogelijk om iedereen te bereiken, dat ligt ook aan de ontvanger.

3.2 Tevredenheid

Bij het bepalen van de tevredenheid over het SPO moeten we een onderscheid maken tussen de tevredenheid van de belangrijkste vertegenwoordigers van de geïnterviewde organisaties en de tevredenheid van de eindgebruikers van het SPO. We gaan eerst in op de tevredenheid van de relevante vertegenwoordigers.

Tevredenheid van vertegenwoordigers van relevante organisaties

Het overgrote deel (maar niet alle) van de vertegenwoordigers die zijn gesproken, zijn over het algemeen tevreden over de uitvoering van de activiteiten door het SPO. Zij zien duidelijk de toegevoegde waarde van het SPO. Om die tevredenheid te duiden is het belangrijk om eerst een onderscheid te maken tussen de verschillende rollen van het SPO. In paragraaf 2.1 noemden we al kort de rollen die het SPO heeft, namelijk kennisdeling, kennisontwikkeling, innovatie, kwaliteitsstimulering en kennispartner. Door de vertegenwoordigers wordt dit samengevat als *'informereren, ondersteunen en stimuleren/aanjagen'*.

Wat betreft de tevredenheid over het *informereren* van eindgebruikers benoemen de geïnterviewden twee hoofdpunten: (1) de vertaling en concretisering van beleid (OCW) naar de werkvloer en (2) de centrale en neutrale informatievoorziening. Dit verwijst primair naar de rol van het SPO in het delen van kennis en de rol als kennispartner.

Geïnterviewden zijn positief over de manier waarop het SPO informatie en beleid met een hoog abstractieniveau weet te vertalen naar concrete informatie voor gebruikers in de praktijk en andersom van de praktijk richting het ministerie van OCW. *'Medewerkers van het SPO hebben op hun netvlies wat het betekent voor het werkveld en hoe het beleid vertaald kan worden naar het werkveld en de rol die het SPO daarin kan spelen'*. Er wordt goed over nagedacht: voor wie, waarom, welke informatie en de website biedt duidelijke (gecontroleerde) informatie. Door het grote netwerk van het SPO hebben zij een belangrijke (centrale) informatiepositie. Zonder het SPO zou informatie meer versnipperd zijn. Een aantal geïnterviewden benoemt daarbij de neutrale positie die het SPO heeft, mede omdat het SPO geen besluitvormende bevoegdheden heeft rondom passend onderwijs. Die neutrale positie wordt prettig gevonden.

Tegelijkertijd worden ook wel kritische vragen gesteld waarbij bijvoorbeeld wordt gewezen op de vraag hoe keuzes worden gemaakt in welke onderwerpen worden opgepakt door het SPO en op welke manier. Deze vragen komen ook voort uit de – volgens deze respondenten – (te) onduidelijke positionering van het SPO: *'van wie is het SPO nou eigenlijk, wie is de opdrachtgever?'*. We komen hier uitgebreider op terug in paragraaf 4.1.

Ook wat betreft het *ondersteunen* van eindgebruikers is het algemene beeld positief. De ondersteuning van eindgebruikers verwijst vooral naar de rol van kennisontwikkeling, kennispartner en kwaliteitsstimulering. Betrokkenen zijn bijvoorbeeld positief over de manier waarop het SPO kijkt naar welke kennis al beschikbaar is in het netwerk en hoe zij dat kunnen inzetten en versterken bij bijvoorbeeld bijeenkomsten, andere vormen van kennisuitwisseling en handreikingen. Het SPO zoekt daarin nadrukkelijk actief de verbinding met de vertegenwoordigers vanuit het onderwijs. *'SPO is daarin outreachend'* en *'SPO is de verbindende partij, dat is hun kracht'*. Vanuit de samenwerkingsverbanden benoemen zowel het Netwerk LPO als de sectorraad swv'en vo dat het SPO wellicht een meer een ondersteunende rol zou kunnen hebben vanuit een meer waarderend en onderzoekend perspectief door vanuit alle praktijkvoorbeelden die zij zien zichtbaar te maken wat de werkzame elementen zijn (en onder welke condities) in de uitvoering van passend onderwijs. Het SPO zou in die rol meer een knooppunt in een netwerk worden en meer regie

krijgen om kennis uit het land bijeen te brengen, te ordenen en te delen. Een andere respondent vindt dat juist een risico; tot hoever kan/mag het SPO sturend en richtinggevend zijn?

De *stimulerende* rol van het SPO wordt ook benoemd. Dit sluit aan bij de rol van het SPO van kwaliteitsstimulering. Geïnterviewden hebben het hierbij vooral over de manier waarop het SPO onderwijsinstellingen, schoolbesturen en samenwerkingsverbanden stimuleert in hoe zij bepaalde zaken kunnen aanpakken. De rol in het stimuleren van kwaliteit blijkt ook uit het activiteiten- en instrumentenaanbod van het SPO. Een aantal zelfevaluatie-instrumenten en handreikingen zijn gericht op het versterken van de voorwaarden voor passend onderwijs. Via een aantal trainingen en intervisiegroepen probeert het SPO (regionale) ontwikkelingen te stimuleren. De gesproken respondenten hebben hier echter minder duidelijk zicht op.

De rol van innovatie die in het programmaplan van het SPO ook wordt benoemd, is gericht op het bijdragen aan vernieuwende initiatieven, via bijvoorbeeld innovatie- of ontwikkelgroepen en het verspreiden van de opbrengsten. Lessen uit deze groepen worden gedeeld met andere partijen. Een respondent spreekt de verwachting uit dat de focus van het SPO in de komende jaren steeds meer zal verschuiven naar nieuwe vraagstukken zoals inclusiever onderwijs en dat daarmee ook de verhoudingen tussen de verschillende rollen van het SPO zal veranderen. De rol voor ontwikkeling, innovatie en aanjagen wordt volgens deze respondent dan groter en de huidige nadruk op kennisontwikkeling en kennisverspreiding juist kleiner.

Zowel wat betreft de ondersteunende rol en de wens van de samenwerkingsverbanden po en vo hierin als wat betreft de stimulerende rol van het SPO concluderen we dat het, juist omdat het SPO geen richtinggevend en initiatief nemend orgaan is, erg belangrijk is om vooraf steun van alle relevante partners te hebben om dergelijke ontwikkelingen op een bepaalde manier vorm te geven of aan te (gaan) jagen en ieders rol hierin duidelijk af te stemmen. Dit sluit aan bij de eerdere opmerkingen over het belang van het betrekken van het onderwijsveld en het maken van gedragen keuzes.

Een aandachtspunt volgens een aantal vertegenwoordigers is het totale palet aan activiteiten en instrumenten. Dit is erg groot en zou kritisch onder de loep genomen kunnen worden en scherper neergezet of gestructureerd kunnen worden volgens deze betrokkenen.

Zoals eerder benoemd, zijn niet alle gesproken vertegenwoordigers tevreden over de activiteiten en werkwijze van het SPO. Hoewel de achtergrond van de door deze partijen genoemde knelpunten van elkaar verschilt, is een belangrijk kritiekpunt waarop de ontevredenheid is gebaseerd de onduidelijkheid over de positionering van het SPO. In paragraaf 4.1 gaan we hier dieper op in.

Tevredenheid eindgebruikers

De tevredenheid van eindgebruikers is onderzocht aan de hand van de genoemde gebruikersenquête. In bijlage 2 zijn enkele tabellen opgenomen met de achtergrondkenmerken van de respondenten van deze enquête. Een relatief groot deel van de respondenten is werkzaam bij een swv po of vo (50%). Een kwart van de respondenten is werkzaam bij een po-, vo-, of (v)so-school of bestuur, meestal in de ondersteuning (ib'er, zorgcoördinator, orthopedagoog, etc.). De overige respondenten hebben diverse achtergronden, zij werken bij een gemeente, in het mbo, bij een belangenorganisatie of adviesbureau of in de (jeugd)zorg.

Onderstaande tabel laat zien aan welke activiteiten respondenten hebben deelgenomen, of van welke instrumenten of informatie zij gebruik hebben gemaakt. Tabellen B3 tot en met B7 in bijlage 2 geven een meer gedetailleerd overzicht.

*Tabel 1 – Activiteiten waar respondenten aan hebben deelgenomen en instrumenten waar zij gebruik van hebben gemaakt.**

Aantal verschillende activiteiten en instrumenten*	Aantal	Percentage
Deelname aan netwerkbijeenkomsten, leergemeenschappen, ontwikkelgroepen en bestuursgroepen	89	37
Deelname aan webinars, (thema)bijeenkomsten en conferenties	180	75
Deelname aan activiteiten zoals trainingen, intervisie, regiogesprekken t.b.v. stimulering kwaliteit en impulsen passend onderwijs	45	19
Gebruik gemaakt van instrumenten zoals handreikingen, zelfevaluatie scan, modelconvenant onderwijs en jeugd domein t.b.v. stimulering kwaliteit en impulsen passend onderwijs.	97	40
Gebruik gemaakt van informatie, zoals communicatie en kennisverspreiding via website, nieuwsbrief, magazine, publicaties, tips, geleerde lessen	181	75
Raadpleging van helpdesk, vraagbaak (praktijkvraagstukken)	79	33
Deelname aan zelforganiserende kennisdelingsmomenten (verbinden van scholen peer-to-peer via forum op website SPO of via Edualdo van Schoolinfo of andere bestaande initiatieven).	6	2
Totaal	241	100

* meerdere soorten activiteiten mogelijk, percentages tellen op tot meer dan 100%.

Gemiddeld hebben respondenten in 2021 en 2022 (tot eind juni) aan 2,7 activiteiten deelgenomen of gebruik gemaakt van instrumenten. Dat aantal ligt bij respondenten werkzaam bij een swv vo hoger (gemiddeld 3,6).

Uit de enquête komt een positief beeld naar voren van zowel de inhoud, de organisatie als het nut van de activiteiten van het SPO en de tevredenheid over en het nut van de instrumenten van het SPO. Het beeld dat uit de interviews naar voren komt bevestigt deze uitkomsten, namelijk dat de eindgebruikers positief zijn over de activiteiten waaraan zij deelnemen en de instrumenten die ze gebruiken. We gaan hieronder dieper in op de uitkomsten.

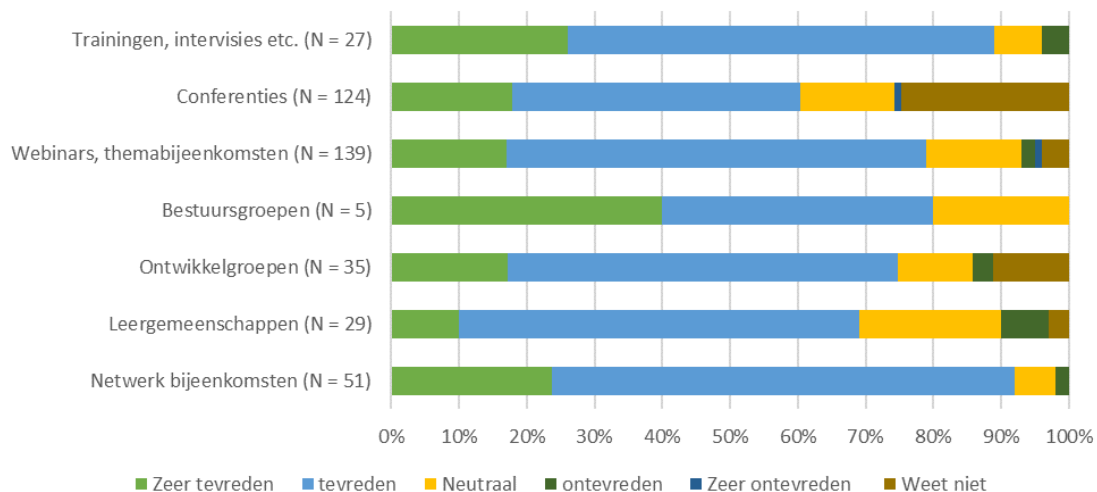
Activiteiten

Van alle respondenten heeft 84 procent deelgenomen aan ten minste één activiteit (bv. Netwerkbijeenkomst, webinar of training). Figuur 1 en 2 geven een beeld van de tevredenheid van gebruikers die in 2021 of 2022 hebben deelgenomen aan één of meerdere activiteiten van het SPO. Afhankelijk van de activiteit is 61 tot 93 procent van de respondenten die hebben deelgenomen aan de betreffende activiteit (zeer) tevreden over de inhoud van de activiteit en 68-90 procent tevreden over de organisatie van de activiteit. Over de conferenties heeft een relatief grote groep deelnemers geen beeld (meer) van de tevredenheid, niet duidelijk is waardoor dit veroorzaakt wordt.

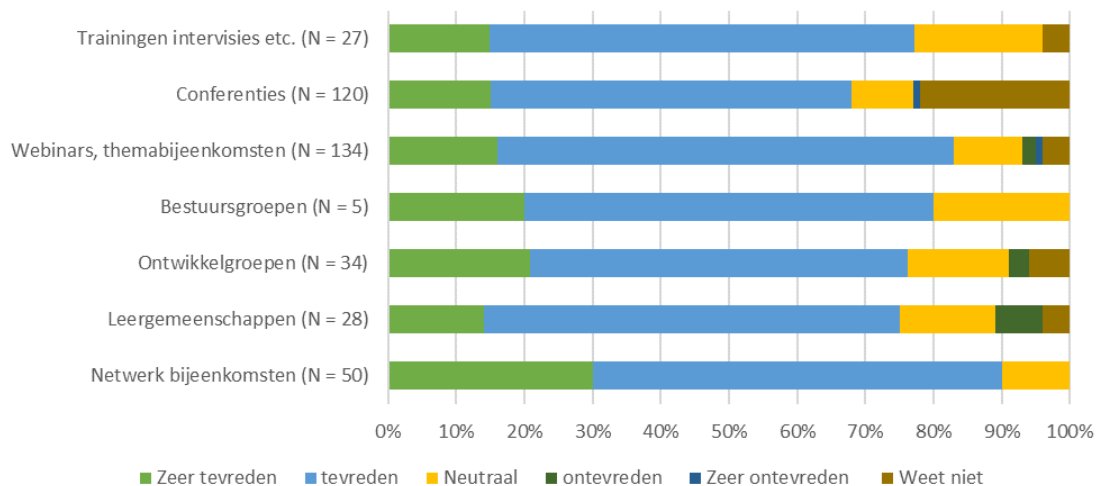
Het beeld sluit aan bij evaluaties die het SPO zelf uitzet onder deelnemers van activiteiten. Vooral de thematiek en de (inhoudelijk interessante) sprekers spreken aan. Organisatorisch zijn respondenten vooral te spreken over de communicatie van het SPO over de inhoud en doelstelling van de activiteit. Veruit het grootste deel van de deelnemers vond de activiteiten waar hij/zij aan heeft deelgenomen zeer of enigszins nuttig. Afhankelijk van de activiteit gaat het om 60-96 procent van

de deelnemers (zie tabel B10 in de bijlage voor een uitsplitsing van het ervaren nut per type activiteit). Het meest van invloed op dit ervaren nut is de informatie die zij hebben vergaard. Daarnaast zijn ook de toepasbaarheid in de praktijk en het kunnen uitwisselen van kennis en ervaring veelgenoemd als reden die de activiteit nuttig maakte. In bijlage 2 zijn de volledige tabellen weergegeven (tabel B8 tot en met B11).

Figuur 1 – Tevredenheid met inhoud activiteiten SPO

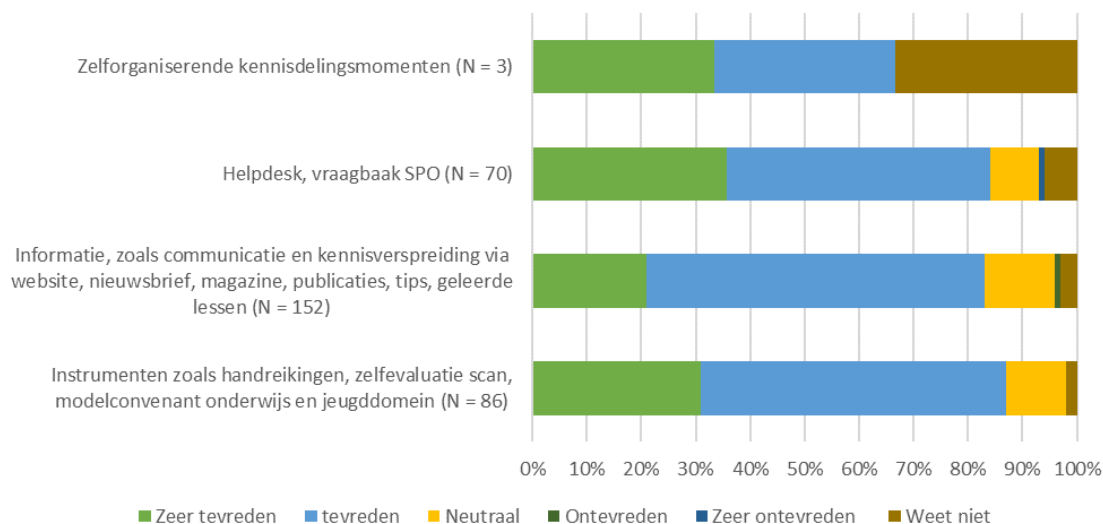
Figuur 2 – Tevredenheid met organisatie activiteiten SPO

Instrumenten en informatie

86 procent van de respondenten op de gebruikersenquête heeft in 2021 of 2022 gebruik gemaakt van één van de instrumenten van het SPO of van informatie, de helpdesk of zelforganiserende kennisdelingsmomenten. Afhankelijk van het instrument of het type informatie waar gebruik van is gemaakt is 66 tot 87 procent van de gebruikers tevreden. Figuur 3 geeft dat weer. Respondenten zijn ook in grote meerderheid positief over het nut van de instrumenten en de informatie (zie tabel B12 in de bijlage). De helpdesk springt er het meest uit: 78 procent van de respondenten vindt die zeer nuttig. In de interviews wordt de meerwaarde van de helpdesk als vraagbaak en kennisbank ook expliciet benoemd, het gebruik ervan wordt nadrukkelijk door het SPO gemonitord.

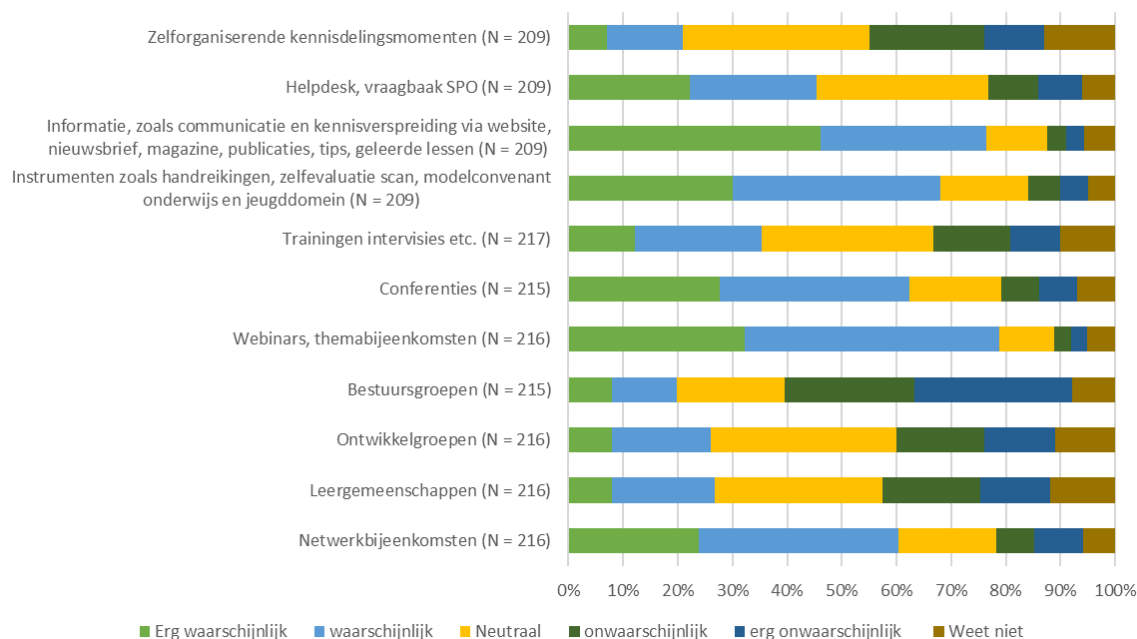
Figuur 3 – Tevredenheid met inhoud instrumenten SPO

Toekomstige deelname en gebruik

Respondenten is ook gevraagd naar de waarschijnlijkheid waarin zij in de toekomst gebruik zullen maken van activiteiten, instrumenten of informatie van het SPO. Uit de antwoorden komt naar voren dat respondenten in de toekomst met name webinars of themabijeenkomsten en in mindere mate ook conferenties en netwerkbijeenkomsten denken te gaan/blijven bezoeken. Ook instrumenten en informatie vanuit het SPO (website, nieuwsbrief, etc.) zullen door de meerderheid van respondenten gebruikt (blijven) worden.

Figuur 4 – Verwachte toekomstige deelname en gebruik van het SPO

Een kleine groep acht de kans klein om in de toekomst van instrumenten of activiteiten van het SPO gebruik te (blijven) maken. Dat geldt het meest voor bestuurdersgroepen, zelforganiserende kennisdelingsmomenten en leergemeenschappen. Deels heeft dat te maken met de functie van respondenten (bv. bij de bestuursgroepen, als respondent zelf geen bestuurder is). Andere redenen hebben te maken met de relevantie van de activiteit of het instrument voor de respondent (thema of type activiteit is niet relevant) en deels ook met de mogelijkheden van de respondent om deel te nemen aan activiteiten (dag of tijdstip sluit niet aan, geen mogelijkheid voor online volgen van activiteit, onvoldoende mogelijkheden tot deelname binnen de eigen organisatie, tijdgebrek). De tabellen B13 tot en met B16 in bijlage 2 geven aanvullende informatie. Uit de open antwoorden komt ook de combinatie van redenen naar voren. *‘Het hangt erg af van het thema/onderwerp. Ik ben erg selectief in de afweging te investeren tijd en opbrengsten. De keuze is reuze.’* of *‘In de beschikbare tijd die er is om ook voor leerlingen te doen wat nodig is, maak ik afwegingen waar ik wel en niet heen ga. Soms verdelen we bijeenkomsten met collega's en we hebben een intensieve samenwerking met partijen in de regio die ook tijd en aandacht vraagt.’*

4 Doelmatigheid en doeltreffendheid

Dit hoofdstuk richt zich op de positionering, doelmatigheid en doeltreffendheid van het SPO. We kijken naar de werkwijze, organisatie en financiering van het SPO, de mate waarin het SPO haar doelstellingen bereikt en de samenhang daartussen. Paragraaf 1 gaat dieper in op de positionering van het SPO bij de PO-Raad en VO-raad en de voor- en nadelen daarvan. Paragraaf 2 gaat in op de doelmatigheid en doeltreffendheid van het SPO. Tot slot gaan we in paragraaf 3 in op de financiering van het SPO.

4.1 Positionering

Het SPO is een gezamenlijk initiatief van de PO-Raad en de VO-raad. Jaarlijks wordt door het ministerie van OCW een projectsubsidie verstrekt aan de VO-raad ten behoeve van het SPO. Doel van de subsidie is dat scholen, samenwerkingsverbanden, leraren en andere professionals in de school worden ondersteund bij het uitvoeren van passend onderwijs, zodat de doelstellingen van het passend onderwijsbeleid worden gerealiseerd. Het team van het SPO bestaat uit projectleden en beleidsmedewerkers van de PO-Raad en VO-raad. Het SPO is op hetzelfde adres als de beide raden gevestigd.

De positionering van het SPO bij de PO-Raad en VO-raad heeft zowel voordelen als nadelen. De geïnterviewden namens het SPO en de raden benoemen dat de organisaties gebruik kunnen maken van gezamenlijke faciliteiten. De korte lijnen tussen het SPO en de beleidsadviseurs van de raden maakt dat er snel geschakeld kan worden, kennis actueel is, informatie over de praktijk in het onderwijs (in de regio) goed beschikbaar is, de verbinding tussen praktijk en beleid goed gelegd kan worden en dat standpunten en uitvoering goed op elkaar afgestemd kunnen worden. Over het algemeen geven geïnterviewden aan dat het SPO zich neutraal, onpartijdig en onafhankelijk opstelt. Vanuit de raden wordt deze positie benadrukt; betrokkenen benoemen dat er vanuit de raden geen inhoudelijke inmenging en bemoeienis is op het programma, noch op tactisch en operationeel niveau. Andere geïnterviewden benoemen dat zij geen afhankelijkheid of 'partijdigheid' in de werkwijze of het handelen van het SPO ervaren.

Desondanks worden er door meerdere geïnterviewde partijen wel vragen gesteld over de positie van SPO en zijn er kritische geluiden over de onafhankelijke positionering en het takenpakket van het SPO. Er is niet altijd zicht op de interne processen die spelen en de relatie tussen het SPO en de raden is voor betrokkenen van de vertegenwoordigde organisaties niet helder genoeg. Dat er op dit moment geen afhankelijkheid van de raden wordt *ervaren* is dus niet voldoende. Er kan in de praktijk best sprake zijn van onafhankelijkheid, maar door de huidige positionering is er per definitie geen sprake meer van onafhankelijkheid. Ook de *schijn* van afhankelijkheid of beïnvloeding zou voorkomen moeten worden, omdat dit in de toekomst zou kunnen veranderen. '*Het is momenteel nog geen probleem, maar het is wel een risico*'. Er zijn daarom partijen die vinden dat het SPO een echt onafhankelijke organisatie of orgaan, voor alle partijen zou moeten zijn.

Een tweede thema dat de positionering van het SPO raakt en waar kritische vragen bij worden gesteld dat van eigenaarschap. In de Kamerbrief 'Verbeteraanpak passend onderwijs en route naar inclusiever onderwijs' van 4 november 2020 wordt benadrukt dat goed met andere partijen

moet worden afgestemd over waarop het SPO inzet. Hoewel partijen betrokken worden bij de totstandkoming van het projectplan van het SPO (zie hoofdstuk 2), wordt door diverse geïnterviewden aangegeven dat niet duidelijk (genoeg) is van wie het SPO precies is, waar ze voor zijn (en waar zijn ze niet voor, op welke thema's/terreinen niet) en in welke rol. Is de helpdesk bijvoorbeeld alleen voor inhoudelijke vragen, of ook voor juridische vraagstukken? Dit eigenaarschap raakt de vraag naar positionering. 'Als het SPO niet van de PO-Raad en VO-raad is, waarom is het daar dan gepositioneerd?' Eén van de kritische respondenten heeft daardoor het idee dat het SPO haar taak breder, te sturend en te beleidsbepalend opvat, terwijl deze respondent juist een meer uitvoerende en ondersteunende taak van het SPO voor het onderwijs voor ogen heeft. Vanuit die optiek handelt het SPO op dit moment te passief volgens deze respondent.

Het beeld dat geïnterviewden hebben is niet los te zien van de mate waarin zij zich betrokken en vertegenwoordigd voelen door het SPO. Daarnaast speelt ook de wijze waarop onderwijspartijen vertegenwoordigd zijn en zich verhouden tot de PO-Raad en VO-raad een rol. Dat geldt voor het gespecialiseerd onderwijs en het praktijkonderwijs, maar ook de sectorraad samenwerkingsverbanden vo en het Netwerk LPO verhouden zich op een andere manier tot respectievelijk de VO- en de PO-raad¹⁶. In het bijzonder het gespecialiseerd onderwijs en het praktijkonderwijs zijn daarvoor kritisch op de rol en positie van het SPO.

4.2 Doelmatigheid en doeltreffendheid

De *doeltreffendheid* van het SPO betreft de vraag in welke mate de doelen worden bereikt. Daarbij kan onderscheid worden gemaakt in welke mate het SPO bijdraagt aan de (beleids)doelen passend onderwijs van OCW en in welke mate de doelen van de subsidie en het programma van het SPO zelf worden behaald. De *doelmatigheid* van het SPO gaat om de vraag hoe de kosten (subsidie aan het SPO) en prestaties (opbrengsten en effecten van het SPO) zich tot elkaar verhouden.

Doelmatigheid en doeltreffendheid zijn in termen van input en output/outcome moeilijk vast te stellen. Het bereiken van de doelen van passend onderwijs hangt van veel meer factoren af dan van de inzet van het SPO alleen. In het onderzoek is daarom ook geen harde effectmeting gedaan, maar we baseren ons op wat daar vanuit de interviews en de gebruikersenquête over opgehaald is. Dan gaat het meer over de vraag in welke mate de activiteiten van het SPO van toegevoegde waarde zijn voor de eindgebruikers gezien de beleidsdoelstellingen van OCW.

In de verbeteraanpak passend onderwijs van het ministerie van OCW zijn zeven beleidsdoelen geformuleerd:

1. De ondersteuningsbehoefte is leidend;
2. De leerling wordt gehoord;
3. De leraar wordt ondersteund en toegerust;
4. De ouder is gelijkwaardig partner;
5. Er is een dekkend netwerk van voorzieningen in elke regio;
6. Er is transparantie en verantwoording over ondersteuningsmiddelen;
7. Er is acceptabele administratieve belasting.

¹⁶ De sectorraad samenwerkingsverbanden VO is wel aangesloten bij de VO-raad, het Netwerk LPO is een vereniging en een zelfstandig orgaan.

Deze doelstellingen zijn vertaald in het programma van het SPO. Inhoudelijk krijgen deze een plek binnen de volgende vier thema's waar het SPO aan werkt:

1. Passend onderwijs in de school en in de klas;
2. Intensieve samenwerking regulier- en speciaal onderwijs;
3. Bestuurlijke samenwerking en samenwerkingsverbanden;
4. (School)aanwezigheid en preventie van thuiszitten.

Als kader waarop het SPO aan deze inhoudelijke thema's werkt zijn voor de periode 2021-2024 door het SPO de volgende doelstellingen geformuleerd:

1. Het stimuleren van het gesprek binnen samenwerkingsverbanden, schoolbesturen, scholen en hun regionale partners over de opdracht om passende onderwijsondersteuning te bieden en te zorgen voor een dekkend netwerk van voorzieningen.
2. Het inzetten van het SPO als (landelijke) netwerkorganisatie om verbindingen tussen het onderwijs en het jeugddomein te versterken.
3. Het bijdragen aan de leer- en ontwikkelmogelijkheden op zowel sector- en schoolniveau als op regionaal of swv-niveau.
4. Het faciliteren van de verbinding tussen praktijk en theorie/beleid/onderzoek.

Deze vertaling van beleidsdoelen naar de thema's en doelstellingen van het SPO is niet één-op-één. Zoals in hoofdstuk 2 al aan de orde kwam, worden de doelen en thema's geformuleerd op basis van de gesprekken met alle relevante stakeholders waarin de belangrijkste uitdagingen en wenselijke stappen op het gebied van passend onderwijs worden besproken. De beleidsdoelen van OCW kunnen daarin als 'achtergrondkader' worden gezien.

Het SPO heeft zoals eerder benoemd vooral een rol in het informeren, ondersteunen en stimuleren bij de uitvoering van passend onderwijs. Zoals in het vorige hoofdstuk naar voren kwam, is men over het algemeen positief over hoe het SPO hierin bijdraagt – via de overleggen, activiteiten en instrumenten – en daarmee aan haar doelstellingen werkt. Betrokkenen van de vertegenwoordigende organisaties herkennen duidelijk dat het SPO het gesprek met partijen en partners stimuleert, het SPO als landelijk netwerk inzet, en bijdraagt aan leer- en ontwikkelmogelijkheden. Betrokkenen geven aan dat het SPO hierin ook slaagt en dat zij dit waarderen. Het praktijkonderwijs en het gespecialiseerd onderwijs lijken hierin een uitzondering en worden nog niet goed bereikt. Het faciliteren van de verbinding tussen praktijk, theorie en onderzoek gebeurt zeker (zie eerder: de manier waarop het SPO beleidsinformatie en onderzoeksuitkomsten weet te vertalen naar concrete informatie voor gebruikers in de praktijk en andersom), maar er kan volgens geïnterviewden wel sterker worden ingezet op gezamenlijke kennisontwikkeling, netwerkontwikkeling en good practice ontwikkeling.

Hoewel er zoals gezegd geen sprake is van een *directe* inhoudelijke vertaling van de beleidsdoelen van OCW naar het (activiteiten)plan van het SPO, ziet men de (beleids)doelstellingen die OCW heeft ten aanzien van passend onderwijs wel terugkomen in de visie, werkwijze en activiteiten van het SPO – al hebben de geïnterviewden gezien hun expertise en plaats in het onderwijsveld vanzelfsprekend niet overal zicht op. Daarbij komen wel vragen naar boven over de rol die het SPO heeft ten aanzien van deze doelen. Zo wordt aangegeven dat het thema 'de ouder als gelijkwaardig partner' wel een plek krijgt binnen de activiteiten van het SPO, maar dat ouders (en leerlingen zelf) geen primaire doelgroep van het SPO vormen en op dit moment ook op andere (centrale) plekken nergens goed terecht kunnen. Zoals eerder aangegeven worden ook leraren door

het SPO (nog) niet goed bereikt. Vanuit de beleidsdoelstelling 'de leraar wordt ondersteund en toegerust' wordt door geïnterviewden aangegeven dat er via een aantal activiteiten (o.a. bepaalde webinars, overleg PO-VO) en via de helpdesk wel aandacht voor deze beleidsdoelstelling is, maar wordt ook gewezen op het beperkte bereik dat het SPO heeft onder leraren. De eerder benoemde vraag waar precies (gezamenlijk) verantwoordelijkheden en taken voor het SPO en de samenwerkingsverbanden en scholen liggen met betrekking tot het bereiken van leraren speelt daarbij een rol.

De rol die het SPO heeft of zou moeten hebben is voor geïnterviewden het minst duidelijk waar het gaat over taken die die er vooral liggen voor de samenwerkingsverbanden zoals het realiseren van een dekkend netwerk van voorzieningen (doel 5) en transparantie en verantwoording over ondersteuningsmiddelen (doel 6). De primaire verantwoordelijkheid bij deze doelen ligt bij de samenwerkingsverbanden en het SPO heeft volgens de geïnterviewden bij deze beleidsdoelstellingen vooral een rol in kennisverspreiding, kennisuitwisseling en stimuleren/aanjagen. Het SPO heeft bijvoorbeeld ingezet op informatie-uitwisseling over de experimenteerregeling en praktijkvoorbeelden over maatwerk. Dat sluit aan bij het beleidsdoel van een dekkend netwerk van voorzieningen in elke regio. Ook de betrokkenheid van het SPO in de werkgroep bedrijfsvoering van de samenwerkingsverbanden wordt door enkele betrokkenen genoemd als voorbeeld van de manier waarop het SPO bijdraagt aan het beleidsdoel 'transparantie en verantwoording van ondersteuningsmiddelen'. Waar het de doelstelling van acceptabele administratieve belasting (doel 7) betreft, wordt door meerdere geïnterviewden aangegeven dat dit bij de ontwikkeling van de handreiking over OPP's aandacht heeft. Wel wordt aangegeven dat hier vooral een rol voor OCW en de samenwerkingsverbanden ligt.

De mate waarin het SPO doeltreffend is wordt niet alleen bepaald door de inhoud van de activiteiten en betrokkenheid van het SPO op thema's, maar ook door het bereik onder de eindgebruikers. Daar is in het vorige hoofdstuk al op ingegaan. Het SPO zet daar in brede zin op in (zoals nieuwsbrief, LinkedIn, instrument als scan passend onderwijs), maar kan op onderdelen verder worden vergroot. Zoals gezegd betreft dat met name het vergroten van het bereik bij leraren, maar deels ook dat van schoolbesturen en een aantal samenwerkingsverbanden. Daarnaast is het bereik in het praktijkonderwijs en gespecialiseerd onderwijs beperkt. We verwijzen hiervoor terug naar paragraaf 3.1.

Aan het begin van deze paragraaf is benoemd dat de doelmatigheid en doeltreffendheid van het SPO alleen indirect is vast te stellen, omdat het bereiken van de doelen van passend onderwijs van veel meer factoren afhangt dan van de inzet van het SPO alleen. Er is daarom gekeken naar de ervaren toegevoegde waarde van het SPO door de eindgebruikers en relevante vertegenwoordigende organisaties uit het onderwijsveld en naar het bereik.

We concluderen dat de meeste betrokkenen van de vertegenwoordigde organisaties positief zijn over de opbrengsten en de meerwaarde van het SPO. De activiteiten sluiten aan bij de wensen van het veld, er is sprake van dialoog met relevante vertegenwoordigende organisaties uit het onderwijsveld en de verspreiding en uitwisseling van informatie wordt overwegend als belangrijk en waardevol gezien. De continuïteit van het team van het SPO leidt bovendien tot de opbouw van expertise. Verbetermogelijkheden zijn met name gericht op het vergroten van het bereik bij bepaalde doelgroepen.

Kritische geluiden spitsen zich toe op wat het uiteindelijke effect is op de leerlingen met ondersteuningsbehoeften. Worden zij door de inzet van het SPO beter geholpen? Die vraag is zoals eerder benoemd niet te beantwoorden, omdat dit sterk afhankelijk is van of en de manier waarop gebruikers van het SPO zaken oppakken. *'Het SPO kan niet harder lopen dan de ontwikkeling*

van het veld'. Een van de respondenten benoemt wel het meten van de opbrengsten als verbetermogelijkheid. Bijvoorbeeld door niet alleen te kijken óf activiteiten zijn uitgevoerd of bijvoorbeeld hoe vaak de website is bezocht, maar door ook na te gaan of en wat gebruikers met die informatie doen of het geleerde toepassen.

4.3 Subsidie

Het SPO wordt momenteel gesubsidieerd door middel van een jaarlijkse projectsubsidie. In 2021 ging het om ruim 1,3 miljoen euro. Eén van de onderzoeksvragen is gericht op de voor- en nadelen van deze vormen van financiering van het SPO. In gesprekken met het SPO en de relevante vertegenwoordigende organisaties is dit thema aan de orde gekomen.

Vrijwel alle partijen zijn van mening dat de huidige vorm van jaarlijkse (project)subsidiering niet goed aansluit bij de opdracht van het SPO. Niet alleen kost het elk jaar veel tijd om een plan te schrijven, het is ook moeilijker om volgens een brede, doorgaande aanpak te werken en een langetermijnvisie te ontwikkelen. Men ziet risico's in de continuïteit van het team van SPO-medewerkers dat door respondenten als sterk en inhoudelijk wordt ervaren. Een jaarlijkse subsidie maakt het bovendien moeilijk(er) om af te wijken van het projectplan en in te spelen op de actualiteit.

De meeste vertegenwoordigers die geïnterviewd zijn, geven aan dat het SPO zijn meerwaarde gedurende meerdere jaren heeft bewezen en het type vragen uit het veld goed kent.¹⁷ Daarnaast benoemen zij dat de taak of opdracht van het SPO niet in één jaar te verwezenlijken is. De genoemde nadelen van een jaarlijkse subsidie in combinatie met de positie die het SPO volgens de meeste partners heeft verworven, laat volgens hen ruimte voor financiering vanuit een meerjarig perspectief. Tegelijkertijd wordt ook benoemd dat het SPO een tijdelijk karakter moet houden. Een instellingssubsidie wordt daarom als een beter alternatief gezien dan de huidige manier van subsidiering. Het geeft meer rust en het geeft meer ruimte en flexibiliteit in de vormgeving van de activiteiten (in overleg en afstemming met de relevante partners). Specifiek vanuit de ontwikkeling naar inclusiever onderwijs – een nieuwe uitdaging – benoemen betrokkenen ook het belang om hier een lange termijn aanpak op in te kunnen zetten. In relatie tot het eerdergenoemde punt van onafhankelijkheid wordt ook de vraag gesteld of het SPO niet los van het de VO-raad gefinancierd kan worden.

¹⁷ Geïnterviewden hebben gezien de doelgroep die zij representeren en plaats in het onderwijsveld geen zicht op alles wat het SPO doet. De ervaren meerwaarde heeft dus betrekking op de mate waarin het SPO bijdraagt / ondersteunt in relatie tot de eigen doelen/vraagstukken van de vertegenwoordigende organisaties in het onderwijsveld.

5 Samenvattende conclusies

In deze rapportage is verslag gedaan van de evaluatie naar de subsidie voor het Steunpunt Passend Onderwijs. Het onderzoek had tot doel om inzicht te verkrijgen in 1) de betrokkenheid van relevante vertegenwoordigers bij de totstandkoming en uitvoering van de activiteiten van het SPO, 2) de toegevoegde waarde van de activiteiten van het SPO voor de eindgebruikers en 3) de doelmatigheid en doeltreffendheid van de subsidie voor het SPO in relatie tot het behalen van de beleidsdoelen passend onderwijs van OCW. In dit hoofdstuk gaan we in op de belangrijkste conclusies. Dat doen we aan de hand van de verschillende onderzoeksvragen. Eerst geven we een korte samenvatting van de onderzoeksopzet.

Opzet onderzoek

De opzet van het onderzoek bestond uit analyse van bestaande documentatie van het SPO en van het ministerie van OCW, diepte-interviews met vertegenwoordigers van twaalf organisaties (SPO, vertegenwoordigers van relevante organisaties binnen het onderwijsveld, PO-Raad en VO-raad), een flitsenquête over de bekendheid van het SPO onder potentiële eindgebruikers en een gebruikersenquête onder door het SPO bereikte eindgebruikers (241 respondenten). De respons op de flitsenquête was dermate klein, dat deze data niet zijn gebruikt in de analyses. Met de respons op de gebruikersenquête kan een indicatief beeld worden gegeven van de tevredenheid van eindgebruikers over de activiteiten en instrumenten van het SPO.

Samenvattende conclusies

Hoofdvraag 1 is of de relevante vertegenwoordigers binnen het onderwijsveld voldoende worden betrokken bij de totstandkoming en uitvoering van de activiteiten van het SPO. Deze hoofdvraag bestaat uit vier deelvragen. We geven hieronder per deelvraag kort de belangrijkste conclusies.

Hoe is het projectplan van het SPO te typeren, welke activiteiten worden er georganiseerd en op welke beleidsdoelen en op welke eigen (SPO-)doelstellingen hebben deze activiteiten betrekking?

Het SPO stelt jaarlijks een projectplan op, waarin wordt beschreven wat de strategische doelstellingen, centrale thema's, werkkader en instrumentarium voor dat jaar zijn. Daarbij wordt ook een activiteitenplan voor dat jaar opgenomen, dat is uitgewerkt op basis van vier centrale thema's en de rollen die het SPO heeft (kennisdeling, kennisontwikkeling, innovatie en kwaliteitsstimulering, kennispartner). De doelen en thema's geformuleerd op basis van de gesprekken met alle relevante stakeholders waarin de belangrijkste uitdagingen en wenselijke stappen op het gebied van passend onderwijs worden besproken. De beleidsdoelen van OCW kunnen daarin als 'achtergrondkader' worden gezien. Van een directe inhoudelijke vertaling van de beleidsdoelen van OCW naar het (activiteiten)plan van het SPO is geen sprake.

De activiteiten en instrumenten van het SPO zijn divers van aard. In grote lijnen is in het aanbod van activiteiten en instrumenten een onderscheid te maken in (1) netwerkbijeenkomsten / leergemeenschappen, (2) webinars of andere (fysieke) themabijeenkomsten, (3) trainingen, intervisie of regiogesprekken ten behoeve van stimulering kwaliteit en impulsen passend onderwijs, (4) instrumenten (bv. handreikingen, zelfevaluatiescan), (5) informatiedeling of kennisverspreiding

via website, nieuwsbrief, publicaties, etc., (6) helpdesk en (7) zelforganiserende kennisdelingsmomenten (bv. via forum SPO).

Zie ook [paragraaf 2.1](#) en [paragraaf 4.2](#).

Hoe is het projectplan van het SPO tot stand gekomen en hoe zijn de verschillende wensen en belangen die in het passend onderwijsveld leven daarin meegenomen?

Het SPO nodigt relevante vertegenwoordigers binnen het onderwijsveld uit om betrokken te zijn bij de totstandkoming van het projectplan van het SPO. Dat gaat over inzage, reflectie en gesprek. Er wordt veel tijd gestoken in het betrekken van relevante vertegenwoordigers, dit wordt ook heel belangrijk gevonden. Daardoor worden de verschillende wensen en belangen die in het passend onderwijsveld leven meegenomen. De wijze waarop partijen daadwerkelijk betrokken zijn, en de tevredenheid van partijen over de betrokkenheid verschilt echter. Bij meerdere vertegenwoordigende organisaties uit het onderwijsveld bestaat de wens om meer aan de voorkant in het proces van beleid- en planvorming betrokken te worden.

Zie voor meer informatie [paragraaf 2.1](#).

Hoe en op welke manier worden relevante vertegenwoordigers binnen het onderwijsveld betrokken bij de (vormgeving of uitvoering van) activiteiten van het SPO en in hoeverre is er sprake van afstemming en/of samenwerking?

Bij de vormgeving en uitvoering van activiteiten zoekt het SPO naar samenwerking. Er wordt dan ook met veel verschillende, maar niet álle, (geïnterviewde) partijen samengewerkt. De intensiteit van de samenwerking, afstemming en rolverdeling is verschillend en hangt af van de activiteit, thematiek en de partijen waarmee wordt samengewerkt. Er is tevredenheid over de samenwerking met het SPO bij de partijen waarmee wordt samengewerkt. Aandachtspunt is de financiële en personele draagkracht bij de samenwerkende partijen, die veel beperkter is dan die het SPO kan leveren. De recent opgezette vergoedingsregeling vanuit SPO past in dat kader.

Zie voor meer informatie [paragraaf 2.3](#).

Hoe wordt de uitvoering van de activiteiten van het SPO gewaardeerd door relevante vertegenwoordigers binnen het onderwijsveld?

Er is over het algemeen – grote – waardering voor de werkwijze, activiteiten en instrumenten van het SPO. Partijen zijn tevreden en zien duidelijk de toegevoegde waarde van het SPO in de rollen van kennisdeling, kennisontwikkeling, innovatie, kwaliteitsstimulering en kennispartner voor de achterban die zij representeren. Verbetermogelijkheden zitten in het (nog) sterker inzetten op gezamenlijke kennisontwikkeling, netwerkontwikkeling en good practice ontwikkeling, vooral waar het gaat over de samenwerkingsverbanden. Doorontwikkeling hierop moet echter samengaan met het verduidelijken van de positionering (rollen, taken, verantwoordelijkheden) van het SPO.

Over deze positionering en de rollen en het takenpakket van het SPO worden, ondanks de over het algemeen positief ervaren betrokkenheid van de partijen bij het SPO, door diverse betrokkenen vragen gesteld en kritische geluiden geuit. Vanuit het SPO wordt een spanningsveld ervaren tussen de vraag van het werkveld en de prioriteiten van het ministerie van OCW bij de uitvoering van het projectplan. Voor diverse van de geïnterviewde vertegenwoordigers namens het onderwijsveld is het niet duidelijk genoeg welke rollen, taken en verantwoordelijkheden het SPO precies heeft, en wat de relatie precies is tussen het SPO en de raden. We concluderen dat er ruimte is om (meer) duidelijkheid hierover te verschaffen en de grenzen in wat het SPO wel en niet doet te verhelderen. Overeenstemming daarover wordt als randvoorwaarde voor goede samenwerking

gezien. De wijze waarop onderwijspartijen als het gespecialiseerd onderwijs en het praktijkonderwijs vertegenwoordigd zijn en zich vertegenwoordigd voelen, maar ook de manier waarop de sectorraad samenwerkingsverbanden vo en het Netwerk LPO en zich verhouden tot de PO-Raad en VO-raad speelt hierbij ook een rol. Dat ligt buiten de invloedssfeer van het SPO. Zie voor meer informatie [paragraaf 3.2](#) en [paragraaf 4.1](#).

Welke voordelen en nadelen hebben de werkwijze en organisatie van het SPO bij de PO-Raad en de VO-raad, in relatie tot het doel van de subsidie?

Aan de positionering van het SPO bij de PO-Raad en VO-raad zijn heel duidelijk voordelen verbonden; korte lijnen, actuele kennis en informatie over de praktijk van passend onderwijs, verbinding praktijk en beleid, afstemming en gebruik van elkaars faciliteiten. Deze voordelen worden breed ervaren, zowel door het SPO zelf, de raden als door diverse andere geïnterviewden. Hoewel partijen wel onafhankelijkheid van de raden ervaren, zou ook de schijn van afhankelijkheid of beïnvloeding voorkomen moeten worden. Er zijn partijen die vinden dat het SPO een onafhankelijke organisatie of orgaan, voor alle partijen zou moeten zijn. De niet bij alle partijen duidelijke relatie tussen het SPO en de raden speelt hierin mee, evenals de mate waarin partijen zich door het SPO betrokken en vertegenwoordigd voelen.

Zie voor meer informatie [paragraaf 4.1](#).

Hoofdvraag 2 is of de activiteiten van het SPO van (voldoende) toegevoegde waarde zijn voor de eindgebruikers, in relatie tot de zeven beleidsdoelen passend onderwijs van OCW. De vraag bestaat uit vier deelvragen, die ingaan op het bereik en op de tevredenheid. Beide elementen bepalen samen de toegevoegde waarde van het SPO.

Welk percentage van de eindgebruikers is bereikt in de jaren 2021 en 2022 met het programma 2020-2022? Op welke beleidsdoelen hebben deze activiteiten betrekking?

Het percentage door het SPO bereikte eindgebruikers is niet precies in te schatten, maar op basis van de gesprekken met het SPO en vertegenwoordigers van het onderwijsveld zijn wel indicaties te geven.¹⁸ We maken een onderscheid tussen verschillende groepen eindgebruikers: samenwerkingsverbanden po en vo, schoolbesturen, professionals in de scholen die de focus op passend onderwijs hebben en leraren.

Op basis van deze interviews, en ondersteund door cijfers van de helpdesk, concluderen we dat het bereik onder de *samenwerkingsverbanden po en vo* groot is. In 2021 stelden 43 procent van de swv'en po en 75 procent van de swv'en vo een vraag bij de helpdesk van het SPO; andersom kwam 64 procent van alle vragen bij de helpdesk van een samenwerkingsverband.

Ook de *professionals in de scholen* die hun focus op passend onderwijs hebben, worden volgens de geïnterviewden goed bereikt. De geïntensiverde samenwerking met organisaties als LBBO en BiOND heeft dat bereik versterkt. Decanen worden volgens hen daarentegen nog minder goed bereikt.

Het bereik van het SPO onder de *schoolbesturen po en vo* is niet goed vast te stellen. Verschillende signalen wijzen erop dat (ook) schoolbesturen het SPO weten te vinden. Zo is circa zeven procent van alle vragen die in 2021 bij de helpdesk werden gesteld is afkomstig van een schoolbestuur po of vo. Het bereik van het SPO onder schoolbesturen is niet alleen afhankelijk van directe rechtstreekse contacten, maar ook indirect, via de samenwerking en contacten van het

¹⁸ De flitsenquête had tot doel om dit bereik vast te kunnen stellen, maar de respons was te klein om de data te kunnen gebruiken.

SPO met de samenwerkingsverbanden – waarin de gezamenlijke schoolbesturen samenwerken op het gebied van passend onderwijs.

Het bereik onder *leraren* is minder, hoewel niet duidelijk is hóe groot of klein dat bereik exact is. Het bereiken van leraren wordt wel belangrijk geacht, maar tegelijkertijd is de vraag waar daarin de verantwoordelijkheden liggen voor het SPO, de samenwerkingsverbanden en de scholen. Onderdeel van de deelvraag is hoe het bereik van eindgebruikers via de verschillende activiteiten en instrumenten gerelateerd is aan de beleidsdoelen waar de activiteiten betrekking op hebben. Deze vraag is niet goed te beantwoorden, omdat er geen sprake is van een één-op-één vertaling van beleidsdoelen naar activiteiten.

Los van de verschillende groepen eindgebruikers, concluderen we dat het bereik van het praktijkonderwijs en het gespecialiseerde onderwijs door het SPO beperkt is. Verschillende factoren lijken hier een rol in te spelen: onbekendheid met het SPO, een (volgens respondenten) niet actieve benadering van deze doelgroep en een actieve helpdesk bij de eigen sectorraad (GO en pro). Het beperkte bereik lijkt daarnaast ook samen te hangen met het gevoel van onvoldoende betrokken en niet goed vertegenwoordigd worden door het SPO. Dit is niet een vraagstuk voor het SPO alleen, maar raakt voor een belangrijk deel ook de PO-Raad en VO-raad, die (ook) de belangen van de besturen vanuit deze onderwijssoorten vertegenwoordigen.

Zie voor meer informatie [paragraaf 3.1](#).

Wat heeft het SPO gedaan om zo veel mogelijk eindgebruikers te bereiken voor activiteiten over de verschillende beleidsdoelen? Welke mogelijkheden tot verbetering zijn er?

Het SPO zet in brede zin in op het bereiken van alle eindgebruikers en geïnterviewden wijzen op de inspanningen die het SPO daarin pleegt. Zo wordt ingezet op het vergroten van het bereik door het gebruik van verschillende communicatiemiddelen (breed en meer gericht, in tekst en in beeld/filmpjes), en door na te denken hoe activiteiten in hun vormgeving zo goed mogelijk kunnen worden afgestemd op de doelgroep. Ook de (vergroete) mogelijkheden voor digitale aanwezigheid (webinars e.d.) maken het bereik van het SPO groter.

Mogelijkheden tot verbetering zitten vooral in het vergroten van het bereik onder bepaalde groepen, waaronder leraren. De mogelijkheden in het vergroten van het bereik onder leraren lijken vooral te zitten in de vorm waarin en het tijdstip waarop activiteiten worden georganiseerd. Tegelijkertijd is de vraag (tot) waar precies de verantwoordelijkheid van het SPO ligt in het bereiken van leraren. Ook het contact via schoolbesturen, scholen en samenwerkingsverbanden om leraren van relevante ontwikkelingen rondom passend onderwijs op de hoogte te houden is hierin van belang.

Zie voor meer informatie [paragraaf 3.1](#).

Hoe beoordelen de eindgebruikers de activiteiten en werkwijze van het SPO?

Het oordeel van de eindgebruikers over de activiteiten en werkwijze van het SPO is via de gebruikersenquête onderzocht. Hoewel de uitkomsten van deze gebruikersenquête weliswaar indicatief zijn¹⁹, is het beeld wel eenduidig en positief. Dat betekent dat naast de waardering van relevante vertegenwoordigers uit het onderwijsveld voor het SPO, ook het overgrote deel van de eindgebruikers (heel) tevreden is over de inhoud van de activiteiten waaraan zij deelnemen en de instrumenten die zij gebruiken. Afhankelijk van de activiteit of het instrument gaat het om 61-

¹⁹ Zie hoofdstuk 1, door de omvang van de respons kan alleen een indicatief beeld gepresenteerd worden.

93 procent van de respondenten. Ook over de organisatie van de activiteiten en het nut van de activiteiten en instrumenten is de overgrote meerderheid positief.

Zie voor meer informatie [paragraaf 3.2](#).

In hoeverre leidt het betrekken van de vertegenwoordigers (zie vraag 1) ook tot tevredenheid bij de eindgebruikers?

Deze deelvraag is niet direct te beantwoorden, omdat eindgebruikers zelf hier niet naar gevraagd zijn. Op basis van het onderzoek kan wel worden geconcludeerd dat bij de totstandkoming van het projectplan van het SPO diverse stakeholders worden betrokken. Ook in de vormgeving en uitvoering van activiteiten wordt samengewerkt met partijen. Daar is over het algemeen veel tevredenheid over: vertegenwoordigers voelen zich gehoord en er is sprake van een gezamenlijk doel. Op basis van dit beeld lijkt het waarschijnlijk dat via deze werkwijze wordt geborgd dat het aanbod van activiteiten en instrumenten is afgestemd op de vraag van het veld. De grote tevredenheid van eindgebruikers wijst daar ook op.

Zie ook [paragraaf 2.1](#), [paragraaf 2.3](#) en [paragraaf 3.2](#).

Hoofdvraag 3 is in hoeverre de subsidie voor het SPO bijdraagt aan het behalen van de beleidsdoelen van OCW. Deze hoofdvraag bestaat uit vier deelvragen. Deelvraag 2 en 3 bespreken we gezamenlijk.

Hoe verhouden tussen kosten (subsidie aan het SPO) en prestaties (opbrengsten en effecten van het SPO) zich?

De doelmatigheid en doeltreffendheid van het SPO zijn in termen van input en output/outcome moeilijk vast te stellen, omdat het bereiken van de doelen van passend onderwijs van veel meer factoren afhangt dan van de inzet van het SPO alleen. Deze deelvraag is daarom primair bekeken vanuit de toegevoegde waarde die het SPO heeft voor de eindgebruikers, gezien de beleidsdoelen passend onderwijs van OCW.

Inhoudelijk komen de meeste (beleids)doelstellingen van OCW ten aanzien van passend onderwijs terug in de visie, werkwijze, activiteiten en instrumenten van het SPO. De specifieke focus op en het bereik onder leraren is er nog minder. Voor het perspectief van ouders is inhoudelijk aandacht, maar ouders behoren niet tot de primaire doelgroep van het SPO. Het minst duidelijk heeft het SPO inhoudelijk een rol waar het gaat om taken die voornamelijk liggen bij de samenwerkingsverbanden zoals het realiseren van een dekkend aanbod van voorzieningen en transparantie over ondersteuningsmiddelen. Dat geldt ook voor het beleidsdoel over acceptabele administratieve belasting. De primaire verantwoordelijkheid bij deze doelen ligt bij de samenwerkingsverbanden en het SPO ondersteunt hierin via kennisverspreiding, kennisuitwisseling en stimuleren/aanjagen (o.a. via informatie-uitwisseling, praktijkvoorbeelden, handreikingen, werkgroepen).

Kritische geluiden wat betreft de doelmatigheid en doeltreffendheid van het SPO spitsen zich toe op wat het uiteindelijke effect is op de leerlingen met ondersteuningsbehoeften. Worden zij door de inzet van het SPO beter geholpen? Deze vraag is echter niet te beantwoorden, omdat er geen direct effect is van de inzet van SPO op het realiseren van de doelen passend onderwijs; dit is namelijk sterk afhankelijk van óf en de manier waarop gebruikers van het SPO zaken oppakken. Vele factoren spelen daarbij een rol.

Zie voor meer informatie [paragraaf 4.2](#).

Welke factoren dragen bij aan de doelmatigheid en doeltreffendheid van SPO? Welke factoren belemmeren de doelmatigheid en doeltreffendheid van het SPO?

Hoe kan de doelmatigheid en doeltreffendheid worden verhoogd?

Zoals gezegd is de waardering voor de werkwijze, activiteiten en instrumenten van het SPO over het algemeen groot. Het sluit aan bij de wensen van de geïnterviewde vertegenwoordigers namens het onderwijsveld, er is sprake van dialoog, de verspreiding en uitwisseling van informatie wordt overwegend als belangrijk en waardevol gezien en de continuïteit van het team van het SPO leidt tot de opbouw van expertise. Deze factoren vergroten de doeltreffendheid van het SPO. Voor de meeste partijen heeft het SPO zijn meerwaarde bewezen. Ook vanuit de eindgebruikers is de waardering van het SPO groot.

Verbetermogelijkheden in het vergroten van de doelmatigheid en doeltreffendheid lijken vooral te liggen in het verder vergroten van het bereik.

Zie voor meer informatie [paragraaf 4.2](#).

Wat zijn de voor- en nadelen van de huidige manier waarop het SPO wordt gesubsidieerd (jaarlijkse projectsubsidie)? Zijn er (betere) alternatieve manieren van financiering van het SPO, zoals een programmasubsidie?

Hoewel de meeste partijen hun waardering uitspreken voor het SPO, kan de taak of opdracht van het SPO niet in één jaar worden verwezenlijkt gezien de voorliggende vraagstukken van passend onderwijs en de stappen richting inclusiever onderwijs. Daarbij worden er nadelen aan jaarlijkse subsidie genoemd, zoals: moeilijker om volgens brede doorgaande langetermijnvisie en aanpak te werken, minder mogelijkheden om op actualiteit in te spelen, afbreukrisico wat betreft continuïteit van een sterk en inhoudelijk team, veel tijd kwijt aan schrijven plan. In combinatie met de nadelen van een jaarlijkse subsidie lijkt er ruimte voor financiering vanuit een meerjarig perspectief, maar mét aandacht voor het behoud van het tijdelijke karakter van het SPO. Een instellingsubsidie is daarbij een mogelijkheid.

Zie voor meer informatie [paragraaf 4.3](#).

Bijlage 1 – Interviews

Overzicht B1 – Overzicht respondenten interviews.

Organisatie	Functie(s)
SPO	Programmaleider SPO, twee projectleiders SPO
Sectorraad GO	Adviseur
Sectorraad Praktijkonderwijs	Voorzitter
Netwerk LPO	Bestuurslid
Sectorraad samenwerkingsverbanden vo	Bestuurslid
Ouders & Onderwijs	Thema-adviseur passend onderwijs
LBBO	Secretaris, bestuurslid en beleidsmedewerker
BiOND	Coördinator passend onderwijs en beleidsmedewerker leerling-ondersteuning
JongPIT	Operationeel manager
NJi	Senior adviseur
VO-raad	Senior beleidsadviseur passend onderwijs
PO-Raad	Beleidsadviseur passend onderwijs

Overzicht B2 – Thema's interviews.

Projectplan:

- Totstandkoming projectplan
- Inhoud van het plan
- Uitvoering van projectplan

Samenwerking:

- Betrokkenheid van relevante vertegenwoordigers bij totstandkoming en uitvoering projectplan en activiteiten
- Ontwikkeling in de samenwerking over tijd
- Rolverdeling
- Knelpunten en succesfactoren
- Mogelijkheden voor verbetering

Bereik:

- Typering bereik
- Ingezette middelen om bereik te vergroten
- Succesfactoren en knelpunten
- Mogelijkheden voor vergroten van bereik

Tevredenheid:

- Tevredenheid vertegenwoordigers
- Tevredenheid eindgebruikers

Organisatie en subsidie:

- Positionering SPO / voor- en nadelen organisatie SPO bij de PO-Raad en de VO-raad
- Voor- en nadelen jaarlijkse projectsubsidie/ Financiering SPO

Behalen van beleidsdoelen:

- Effecten van projectplan
 - Succesfactoren en knelpunten doelmatigheid en doeltreffendheid
 - Mogelijkheden om doelmatigheid en doeltreffendheid te verbeteren
-

Bijlage 2 – Tabellen gebruikersenquête

Tabel B1 – Type organisatie waar respondent werkzaam is, totaal en per activiteit en instrument.

Type organisatie	Totaal		Netwerkbijeenkomsten, leergemeenschappen, ontwikkelgroepen, bestuursgroepen		Webinars, (thema)bijeenkomsten, conferenties		Trainingen, interview, regiogesprekken		Instrumenten (handreikingen, zelfevaluatie scan, modelconvenant)		Instrumenten voor communicatie en kennisdeling	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Po-school of bestuur	19	8	4	4	12	7	2	4	7	7	12	6
Vo-school of bestuur	27	11	12	13	17	9	4	9	9	9	21	11
(V)so/sbo-school	14	6	5	6	13	7	1	2	2	2	9	5
Schoolbestuur combinatie po/vo/(v)so	3	1	2	2	3	2			2	2	3	2
Samenwerkingsverband po	58	24	16	18	40	22	8	18	30	31	49	26
Samenwerkingsverband vo	62	26	31	35	50	28	20	44	36	37	57	30
Samenwerkingsverband combinatie po/vo	1	0	-	-	1	1					1	1
Gemeente/wijkteam	15	6	2	2	12	7	2	4	3	3	7	4
(Jeugd)zorg	8	3	3	3	7	4	1	2	1	1	7	4
Mbo	16	7	5	6	13	7	3	7	2	2	8	4
Ouder	3	1	3	3	2	1	1	2	1	1	3	2
Overig (o.a. belangenorganisatie, adviesbureau, onderzoeksinstelling, leerplicht, onderwijsinspectie)	15	6	6	7	10	6	3	7	4	4	13	7
Totaal	241	100	89	100	180	100	45	100	97	100	190	100

Tabel B2 – Functie waarin respondent werkzaam is*, totaal en per activiteit en instrument.

Functie	Totaal		Netwerkbijeenkomsten, leergemeenschappen, ontwikkelgroepen, bestuursgroepen		Webinars, (thema)bijeenkomsten, conferenties		Trainingen, interview, regiogesprekken		Instrumenten (handreikingen, zelfevaluatie scan, modelconvenant)		Instrumenten voor communicatie en kennisdeling	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Schoolbestuurder	5	2	1	1	3	2	1	2	2	2	4	2
Schoolleider	11	5	4	4	8	4	1	2	2	2	7	4
Middenmanager/teamleider	13	5	5	6	9	5	2	4	3	3	7	4
Stafmedewerker	14	6	3	3	12	7	1	2	8	8	14	7
IB'er, zorgcoördinator	33	14	11	12	21	12	6	13	8	8	24	13
Orthopedagoog, schoolpsycholoog, 2 ^{de} -lijns ondersteuning	24	10	8	9	16	9	2	4	9	9	16	8
LOB-coördinator/decaan	2	1	1	1	2	1	-	-	-	-	1	1
Leraar/ mentor	1	0	1	1	1	1	-	-	-	-	1	1
Directeur swv/ coördinator swv	56	23	29	33	49	27	24	53	32	33	48	25
Stafmedewerker swv	39	16	11	12	28	16	2	4	22	23	35	18
Anders	31	13	11	12	24	13	5	11	7	7	27	14
Beleidsmedewerker	12	5	4	4	7	4	1	2	4	4	6	3
Totaal	241	100	89	100	180	100	45	100	97	100	190	100

* er waren meerdere functies mogelijk, 16 respondenten vulden meer dan één functie in, vanwege praktische aspecten is dit gereduceerd naar de voor dit onderzoek meest relevante functie (voorbeeld: respondent is zowel decaan als docent, functie voor analyses is decaan).

*Tabel B3 – Deelname aan netwerkbijeenkomsten, leergemeenschappen, ontwikkelgroepen en bestuursgroepen.**

	Aantal	Percentage
Netwerkbijeenkomsten kwaliteitszorg	25	30
Netwerkbijeenkomsten 'samenwerkingsverbanden en gemeenten'	34	40
Netwerkbijeenkomst TLV	22	26
Leergemeenschap 'jeugdhulp in school'	19	23
Leergemeenschap 'preventie thuiszitten'	18	21
Ontwikkelgroep 'werken aan aanwezigheid'	18	21
Ontwikkelgroepen 'samenwerking regulier speciaal'	21	25
Bestuursgroep 'regulier speciaal'	5	6
Weet ik niet	10	12
Totaal	84	100

* meerdere soorten activiteiten mogelijk, percentages tellen op tot meer dan 100%.

*Tabel B4 – Deelname aan webinars, (thema)bijeenkomsten en conferenties.**

	Aantal	Percentage
Privacy en samenwerking met externe partners	31	18
Data gedreven en evidence informed werken	31	18
Samenwerking regulier, speciaal onderwijs, bovenschoolse voorzieningen en jeugdzorg en -hulpverlening	85	50
Passend en inclusief onderwijs	101	59
Leraren(opleiding) en passend onderwijs	1	1
Overgangen en doorlopende leerlijnen voor leerlingen met een ondersteuningsbehoefte	17	10
Weet ik niet	26	15
Totaal	170	100

* meerdere soorten activiteiten mogelijk, percentages tellen op tot meer dan 100%.

*Tabel B5 – Deelname aan activiteiten zoals trainingen, intervisie, regiogesprekken t.b.v. stimulering kwaliteit en impulsen passend onderwijs.**

	Aantal	Percentage
Training collegiale visitatie Passend Onderwijs	4	10
Trainingsbijeenkomst gebruik informatieproducten	2	5
Intervisietraject leidinggevende swv	15	37
Regiogesprek met swv	10	24
Anders, namelijk:	-	-
Weet ik niet	14	34
Totaal	41	100

* meerdere soorten activiteiten mogelijk, percentages tellen op tot meer dan 100%.

*Tabel B6 – Gebruik gemaakt van instrumenten zoals handreikingen, zelfevaluatie scan, modelconvenant onderwijs en jeugddomein t.b.v. stimulering kwaliteit en impulsen passend onderwijs.**

	Aantal	Percentage
Handreikingen van SPO	66	71
Zelfevaluatie scan Passend Onderwijs	31	33
Modelconvenant onderwijs en jeugddomein	33	35
Anders, namelijk:	4	4
Weet ik niet	3	3
Totaal	93	100

* meerdere soorten instrumenten mogelijk, percentages tellen op tot meer dan 100%.

*Tabel B7 – Gebruik gemaakt van instrumenten voor communicatie en kennisdeling.**

	Vaak	Regelmatig	Soms	Zelden	Nooit	Totaal N
	%	%	%	%	%	
Website SPO	12	40	34	11	3	167
Nieuwsbrief	35	38	13	5	10	167
Linked in	4	16	13	20	47	167
Publicaties, rapporten en artikelen	7	34	40	10	9	167
Tips, voorbeelden en geleerde lessen	4	16	38	21	22	167
Helpdesk, vraagbaak SPO	7	36	41	12	4	75
Zelforganiserende kennisdelingsmomenten	-	25	75	-	-	4
Anders	-	-	5	2	93	175

* meerdere soorten instrumenten mogelijk, percentages tellen op tot meer dan 100%.

Tabel B8 – Factoren die tevredenheid met inhoud activiteiten bepalen. (N = 141).*

	% respondenten dat antwoord heeft aangevinkt
Thematiek van de activiteit waaraan aandacht is gegeven	81
De mate diepgang van de activiteit	53
Inhoudelijk interessante sprekers, trainers	70
Inhoudelijk interessante mededeelnemers	36
Anders	2

* Meerdere antwoorden mogelijk, percentages tellen op tot meer dan 100%.

Tabel B9 – Factoren die tevredenheid met organisatie activiteiten bepalen. (N = 137).*

	% respondenten dat antwoord heeft aangevinkt
Communicatie over inhoud en doelstelling van de activiteit	86
Communicatie over de praktische zaken aangaande de activiteit	58
Planning en moment waarop de activiteit plaatsvond	31
De manier waarop de activiteit plaatsvond (online/offline)	53
Organisatie van de activiteit op dat moment (wel/ niet goed verzorgd)	57
Geboden vervolg/nazorg na de activiteit	18
Anders	2

* Meerdere antwoorden mogelijk, percentages tellen op tot meer dan 100%.

Tabel B10 – Ervaren nut van de activiteiten

	Zeer nuttig	Enigszins nuttig	Niet zo nuttig	Helemaal niet nuttig	Weet niet	Totaal (N)
	%	%	%	%	%	
Netwerkbijeenkomsten	53	41	4	2	-	49
Leergemeenschappen	29	39	14	7	11	28
Ontwikkelgroepen	47	35	6	3	9	34
Bestuursgroepen	-	60	-	-	40	5
Webinars, themabijeenkomsten	42	49	3	2	4	132
Conferenties	36	32	3	1	27	118
Trainingen intervisies etc.	42	54	4	-	-	26

Tabel B11 – Factoren die tevredenheid met nut activiteiten bepalen. (N = 143).*

	% respondenten dat antwoord heeft aangevinkt
Toepasbaarheid in de praktijk	64
Informatie vergaren	83
Uitwisselen van kennis en ervaring	66
Ruimte voor samenwerking en bundelen van krachten	31
Anders	1

* Meerdere antwoorden mogelijk, percentages tellen op tot meer dan 100%.

Tabel B12 – Ervaren nut van de instrumenten en informatie

	Zeer nuttig	Enigszins nuttig	Niet zo nuttig	Helemaal niet nuttig	Weet niet	Totaal (N)
	%	%	%	%	%	
Instrumenten zoals handreikingen, zelfevaluatie scan, modelconvenant onderwijs en jeugd domein t.b.v. stimulering kwaliteit en impulsen passend onderwijs	59	33	2	-	6	86
Informatie, zoals communicatie en kennisverspreiding via website, nieuwsbrief, magazine, publicaties, tips, geleerde lessen	43	51	3	1	3	152
Helpdesk, vraagbaak SPO (praktijkvraagstukken)	78	13	6	-	4	71
Zelforganiserende kennisdelingsmomenten (verbinden van scholen peer-to-peer via forum op website SPO of via Eduardo van Schoolinfo of andere bestaande initiatieven).	33	33	-	-	33	3

Tabel B13 – Verwachte toekomstige deelname aan activiteiten SPO

	Erg waarschijnlijk	Waarschijnlijk	Neutraal	Onwaarschijnlijk	Erg onwaarschijnlijk	Weet niet	Totaal (N)
	%	%	%	%	%	%	
Netwerkbijeenkomsten	24	37	18	7	9	6	216
Leergemeenschappen	8	19	31	18	13	12	216
Ontwikkelgroepen	8	18	34	16	13	11	216
Bestuursgroepen	8	12	20	24	29	8	215
Webinars, themabijeenkomsten	32	46	10	3	3	5	216
Conferenties	28	35	17	7	7	7	215
Trainingen intervisies etc.	12	23	31	14	9	10	217

Tabel B14 – Belangrijkste redenen om niet deel te nemen aan toekomstige activiteiten SPO (gevraagd aan deelnemers die aangeven dat de kans om deel te nemen aan toekomstige activiteiten (erg) onwaarschijnlijk is).*

	% respondenten dat antwoord heeft aangevinkt
De inhoud van de activiteit (o.a. thema, sprekers en type activiteit) is voor mij niet relevant	43
Dag/tijdstip van de activiteit sluit niet aan bij mijn mogelijkheden	26
Geen mogelijkheid om activiteit online te volgen	17
Ik heb geen specifieke informatie-, kennis- en scholingsbehoefte op het thema passend / inclusief onderwijs	7
Er zijn onvoldoende mogelijkheden tot deelname binnen mijn eigen organisatie (roostering, werkdruk, ruimte etc.)	20
Mijn functie is niet passend/geschikt voor de activiteiten/onderwerpen waar het SPO zich op richt	16
Andere redenen	19
Totaal N	125

* Meerdere antwoorden mogelijk, percentages tellen op tot meer dan 100%.

Tabel B15 – Verwachte toekomstige deelname aan instrumenten en informatie SPO

	Erg waarschijnlijk	Waarschijnlijk	Neutraal	Onwaarschijnlijk	Erg onwaarschijnlijk	Weet niet	Totaal (N)
	%	%	%	%	%	%	
Instrumenten zoals handreikingen, zelfevaluatie scan, modelconvenant onderwijs en jeugd domein	30	38	16	6	5	5	209
Informatie, zoals communicatie en kennisverspreiding via website, nieuwsbrief, magazine, publicaties, tips, geleerde lessen	41	27	10	3	3	5	209
Helpdesk, vraagbaak SPO (praktijkvraagstukken)	22	23	31	9	8	6	209
Zelforganiserende kennisdelingsmomenten	7	14	34	21	11	13	209

Tabel B16 – Belangrijkste redenen om in de toekomst geen gebruik te maken van instrumenten of informatie van het SPO (gevraagd aan deelnemers die aangeven dat de kans (erg) onwaarschijnlijk is).*

	% respondenten dat antwoord heeft aangevinkt
De inhoud van de instrumenten (o.a. thema/onderwerp) is voor mij niet relevant	37
Onvoldoende diepgang in de informatie / instrumenten van het SPO	15
Ik heb geen specifieke informatie-, kennis- en scholingsbehoefte op het thema passend / inclusief onderwijs	9
Mijn functie is niet passend/geschikt voor de instrumenten/onderwerpen waar het SPO zich op richt	21
Andere redenen	29
Totaal N	82

* Meerdere antwoorden mogelijk, percentages tellen op tot meer dan 100%.

In deze rapportage wordt verslag gedaan van de evaluatie naar de subsidie voor het Steunpunt Passend Onderwijs (SPO). Het onderzoek had tot doel om inzicht te verkrijgen in 1) de betrokkenheid van relevante vertegenwoordigers bij de totstandkoming en uitvoering van de activiteiten van het SPO, 2) de toegevoegde waarde van de activiteiten van het SPO voor de eindgebruikers en 3) de doelmatigheid en doeltreffendheid van de subsidie voor het SPO in relatie tot het behalen van de beleidsdoelen passend onderwijs van OCW.